

አለበት» : የሚል : ቃል : አጽፎ : ይታያል ። የሄሮዶቱስን : መጽሐፍ : ጂጌ : (GIG-
 UET) : የተረገመውን : ከገጽ : ፩፻፴፱ : እስከ : ፩፻፵፯ : ድረስ : ያለውን : ተመልከት ።
 ኃይለኛው : ሰናክራም : ሳይዋጋ : የተመለሰበትን : የመጽሐፍ : ቅዱስንም : የሔ
 ሮድቱስንም : ቃል : እየዘለለ : ከዚያ : ወዲህ : የተነሣ : ፩ : አንድ : ጸሐፊ : ፅናክራም
 በሠፈሩ : ድንገተኛ : በሽታ : ገብቶ : ጠሩ : ስለታመመበት : በፈቃዱ : ተመለሰ ።
 የሚል : አለ ። የሆነ : ሆኖ : ታርሐቃ : የሻባቶክ : እንደራሴና : የይሁዳ : ንጉሥ ።
 ሕዝቅያስ : በንድ : ወገን : አስፈሪው : ሰናክራም : የአሶር : ንጉሥ : ከሌላው : ወገን ።
 ሆነው : በላኪሽ : (ኢዩሩሳሌም : አጠገብ) : ተሠልፈው : ሳለ : በዓይዋ : ወይም ።
 በበሽታ : ይሁን : ሳይዋጋ : ሰናክራም : ወደ : አገሩ : ተመልሰ ። ልጆቹ : ገድለውት ።
 አሣርሐዶን ነገሠ ። በግብጽም : ታርሐቃ : ሻባቶክን : ተዋግቶ : ከማረክ : በኋላ : ገደለ
 ውና : በፈርዖንነቱ ። ዙፋን : ተቀመጠ ። የሻባቶክ : ግዛትም ። ከጊጊ፩ : እስከ : ፯፻፹፱
 ዓመት : ድረስ ። ፲፪ : ዓመት : ነው ። የሌሎቹን ። የነሻባካን ። እንደሚያደርጉት ። የሱ
 ንም ። ከዚህ ። በላይም ። ከዚህ ። በታችም ። የሚያደርጉት ። አሉ ።

ምዕራፍ ፡ ፲፬ ።

የታርሐቃ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ።

የሚቀጥለው ፡ የአሜኔሪቲስ (ሕንደኬ) ፡ ሥልጣን-የታርሐቃና ፡ የአሣርሐዶን ፡
 ጦርነት-ሁለቱ ፡ ለየግላቸው ፡ ያሠሩት ፡ ሐውልት-የታርሐቃ ፡ ፍጻሜ ።

በሻባቶቃና ፡ በታርሐቃ ፡ ዘመን ፡ ፒያንኪ ፡ ፫ኛ የሚባል ፡ ንጉሥ ፡ ነበር ።
 እርሱም ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ በዝርዝሩ ፡ ውስጥ ፡ ፲፰ኛ ፡ ሆኖ ፡ ተመድቦ ፡ ቶማጽ
 ዮን ፡ ተብሎ ፡ ይነበባል ። እሱም ፡ እንደትልቁ ፡ ፒያንኪ ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ሊሆን ፡
 ምንም ፡ አልቀረውም ። ነገር ፡ ግን ፡ የርሱ ፡ ሥራውም ፡ ሥልጣኑም ፡ ያለፈው ፡
 በደቡብ ፡ በኢትዮጵያና ፡ ሲበዛም ፡ በላዕላይ ፡ ግብጽ ፡ ነው ። እንጂ ፡ የታሕታይ ፡
 ግብጽን ፡ አልገዛምና ፡ እንደሻባቶክ ፡ ወይም ፡ እንዳታርሐቃ ፡ እፈርዖንነት ደረጃ ፡
 አልደረሰም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በንዳንድ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ በሻባካና ፡ በሻባቶክ ፡
 በታርሐቃ ፡ መካከል ፡ ጠልቃ ፡ እየገባ ፡ ንጉሥነቱን ፡ ገናናነቱን ፡ የሚገልጽ ፡ በድን
 ጋይ ፡ ሐውልት ፡ የተቀረጸ ፡ መኖሩን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ያረጋግጣሉ ። ከርሱ ፡ በበለጠ ፡
 ደግሞ ፡ ስሟ ፡ በብዙ ፡ ሐውልት ፡ የተቀረጸው ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በሻባካና ፡ በሻባ
 ቶክ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ስኞን ፡ ያነሳነው ፡ የካሽታ ፡ ልጅ ፡ አሜኔሪቲስ ፡
 የምትባለው ፡ ንግሥት ፡ አሁንም ፡ የንግሥትነት ፡ ሥልጣኗ ፡ እንደቀጠለ ፡ ነው ።
 እሷም ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ እንደ ፡ ቪክቶርያ ፡ የእንግሊዝ ፡ ንግሥት ፡ እንደ ፡ ካቴሪን ፡
 የመስከብ ፡ ንግሥት ፡ ወይም ፡ እሩቅ ፡ ሳንሄድ ፡ በገራችን ፡ እንደ ፡ አጼ ፡ በከፋ ፡ ባለ
 ቤት ፡ እንደ ፡ አቴጌ ፡ ምንትዋብና ፡ እንደ ፡ አቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ የምትቆጠር ፡ ኃይለኛ ፡
 ብልህ ፡ አስተዳዳሪ ፡ ነበረች ። በሁሉ ፡ ዘንድ ፡ የመፈራትና ፡ የመከበር ፡ እድል ፡
 በሁሉ ፡ ጉዳይ ፡ የመግባት ፡ ሥልጣን ፡ ነበራት ። ዋና ፡ ደንበኛ ፡ ግዛቷ ፡ የቴብካት

ማና ፡ የቴባይድ ፡ አውራጃ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ግን ፡ የሚያስከብራት ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለከትነው ፡ በዚህ ፡ በቴብ ፡ ባለው ፡ በትልቁ ፡ በአምን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ የነበራት ፡ መንፈሳዊ ፡ ሥልጣን ፡ ነው ።

እሷም ፡ በዘመኗ ፡ ሁሉ ፡ ለፒያንኪም ፡ ለሻባካም ፡ ለ፫ኛው ፡ ፒያንኪም ፡ ሚስትም ፡ አግትም ፡ ሞግዚትም ፡ እየሆነች ፡ በሁሉም ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ጊዜዋን ፡ በትልቅ ፡ ሥልጣንና ፡ መፈራት ፡ ያሳለፈች ፡ የሴት ፡ ንግሥት ፡ ናት ። በፊት ፡ የናጋታንና ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ብቻ ፡ ዘውድ ፡ ታደርግ ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ፡ የላዕላይንም ፡ የታሕታይንም ፡ ግብፅ ፡ ዘውድ ፡ አደረገች ።

ከፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ የወለደቻት ፡ ሻፕ ፡ አን ፡ አፕ ፡ የምትባለዋ ፡ ልጅዋ ፡ በኋለኛው ፡ ጊዜ ፡ የግብጽን ፡ ንጉሥ ፡ ፕሳሜቲኩስ ፡ ፩ኛ ፡ የተባለውን ፡ አግብታ፡ከኢትዮጵያውያን ፡ በኋላ ፡ ለገባው ፡ ለጳጳኛው ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ ተከታይ ፡ በመስጠት ፡ ከግብፅ ፡ ግዛት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዘር ፡ እንዳይጠፋ ፡ አድርጋለች ።

ስለ ፡ አሜኔሪቲስ ፡ በቴብ ፡ ከተማ ፡ (በካርናቅ) ፡ የተሠራውን ፡ የዕብን ፡ በረድ ፡ ሐውልት ፡ ከነጽሐፋ ፡ ሙሴ ፡ ማሪዩት ፡ የሚባሉት ፡ የፈረንሳዊ ፡ ሊቅ ፡ ተመልክተው ፡ ተደንቀውበታል ። ከመጽሐፋቸው ፡ በ፩፻፸፯ ፡ ገጽ ፡ ከመሐከለኛው ፡ የሳሎን ፡ ክፍል ፡ ፬፻፴፰-፬፻፴፱ ፡ ተመልክት ። አሁን ፡ ግን ፡ የፒያንኪን ፡ ፫ኛና ፡ የአሜሪቲስን ፡ ታሪክ ፡ እንተውና ፡ እንደፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ ከሌሎቹ ፡ ከሻባካና ፡ ከሻባቶክ ፡ ይበልጥ ፡ ኃይለኛና ፡ ገናና ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ንጉሥ ፡ የሆነውን ፡ የታርሐቃን ፡ ታሪክ ፡ እንመልከት ።

ታርሐቃ ፡ ገና ፡ በሻባካ ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ በቤተ ፡ መንግሥት ፡ አድጎ ፡ በመንግሥቱ ፡ ሥራና ፡ ይልቁንም ፡ በጦርነት ፡ ተመስግኗል ። በሻባቶካም ፡ ጊዜ ፡ የአሥሩን ፡ ንጉሥ ፡ ሰናክሪምን ፡ ለመውጋት ፡ ሔዶ ፡ መመለሱን ፡ ባለፈው ፡ ተመልክተናል ። ስሙም ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ካልዕ ፡ በ፲፱ ፡ ምዕራፍ ፡ ቁጥር ፡ ፱ ፡ ተጠቅሶ ፡ እናገኘዋለን ። በዚያም ፡ ላይ ፡ ታርሐቃን ፡ «ታርሐቅ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ» ፡ ይለዋል ። ታርሐቅ ፡ ያለውም ፡ በዚያው ፡ በነሱ ፡ በአብራይስጥ ፡ አነጋገር ፡ ነው ። የነብያን ፡ ነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ ያጠናው ፡ ሬይዝነሬ ፡ «ኩነፌርቴምራ ፡ ታርሀክ» ፡ ብሎታል ። በተረፈ ፡ ያንዱን ፡ ሰው ፡ ስም ፡ ብዙ ፡ አገር ፡ በየቋንቋው ፡ እየለያየ ፡ መጥራት ፡ የተለመደ ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የአሶሩን ፡ ንጉሥ፡የኛ ፡ የግእዝ ፡ ሊቃውንት ፡ ሰናክሪም ፡ ይሉታል ። ዕብራውያን ፡ ሳንኪሪብ ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ስንሄሪብ ፡ ግብጽቹ ፡ ወይም ፡ አሶራውያኖቹ ፡ ሲን ፡ አክሂ ፡ ኢራብ ፡ ይሉታል ። ያገር ፡ አጠራርም ፡ እንደዚህ ፡ አንዱ ፡ ያንዱን ፡ አገር ፡ ሲይዝ ፡ የነበረውን ፡ ያገር ፡ የተወላጁን ፡ ሥያሜ ፡ እየተወ ፡ በራሱ ፡ ቋንቋ ፡ ስለሚሰይመው ፡ ለእንግዳ ፡ ደራሽ ፡ ጸሐፊና ፡ አንባቢ ፡ እየተዘባረቀ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ችግርን ፡ ይፈጥራል ። እንደዚህም ፡ የታርሐቃ ፡ ሥሩን ፡ ምንም ፡ ያኻል ፡ ሳይለቅ ፡ «ተሐርቃ ፡ ታሩቃህ ፡ ተሐርቁ ፡ ታሐርቃ ፡ ታሐርቆስ ፡ ታርሐቅ» ፡ የሚለው ፡ ብዙ ፡ ነው ። አሱራውያን ፡ ደግሞ ፡ ታርኩ ፡ ብለውታል ። ዛሬ ፡ ግን ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ መሠረት ፡

ሊሆን ፣ የሚገባውን ፣ የግብፃውያንን ፣ አጻጻፍ ፣ ከየሐውልቱ ፣ ላይ ፣ እየለቀሙ ፣ የተረጎሙት ፣ ሊቃውንት ፣ እነለጥስዮስ ፣ እነማሪዮት ፣ ታርሐክ ፣ ብለውታልና ፣ እኛም ፣ ለአንደበት ፣ እንደ ፣ ተለመደው ፣ ከን ፣ በቃ ፣ ለውጠን ፣ ታርሐቃ ፣ ብለን ፣ እንጽፋለን ። አንዳንድ ፣ ጊዜም ፣ በብርቅ ፣ ታሕርቅ ፣ ብለውት ፣ ይገኛል ። ብላቱን ፣ ጌታ ሃሩይ ፣ ደግሞ ፣ በዋዜማ ፣ መጽሐፋቸው ፣ ዝርዝር ፣ ውስጥ ፣ ገጽ ፣ ፳ ፣ ጸውኦ ፣ ቲርሐቅ ፣ ወረደ ፣ ነጋሽ ፣ ብለውታል ። ቲርሐቅ ፣ ያሉት ፣ መቼም ፣ የእብራይስጡን ፣ የስሙን ፣ መንገድ ፣ ይዘው ፣ ነው ። ጸውኦና ፣ ወረደ ፣ ነጋሽ ፣ ከምን ፣ እንደተጨመረ ፣ ገና ፣ አልገባኝም ። ስሙ ፣ በዚህ ፣ ባሁኑ ፣ ከንግሥተ ፣ ሳባ ፣ በሚገኘው ፣ የነገሥታቶቻችን ፣ ዝርዝር ፣ ፲፬ኛ ፣ ሆኖ ፣ ይታያል ። እርሱም ፣ ከአገልጋይ ፣ የተወለደ ፣ የፒያንኪ ፣ ፫ኛ ፣ ወይም ፣ ፪ኛ ፣ ልጅ ፣ ነው ፣ የሚሉ ፣ የለም ፣ ሻባካ ፣ ከዕቁባቱ ፣ የወለደው ፣ ነው ፣ የሚሉ ፣ አሉ ።

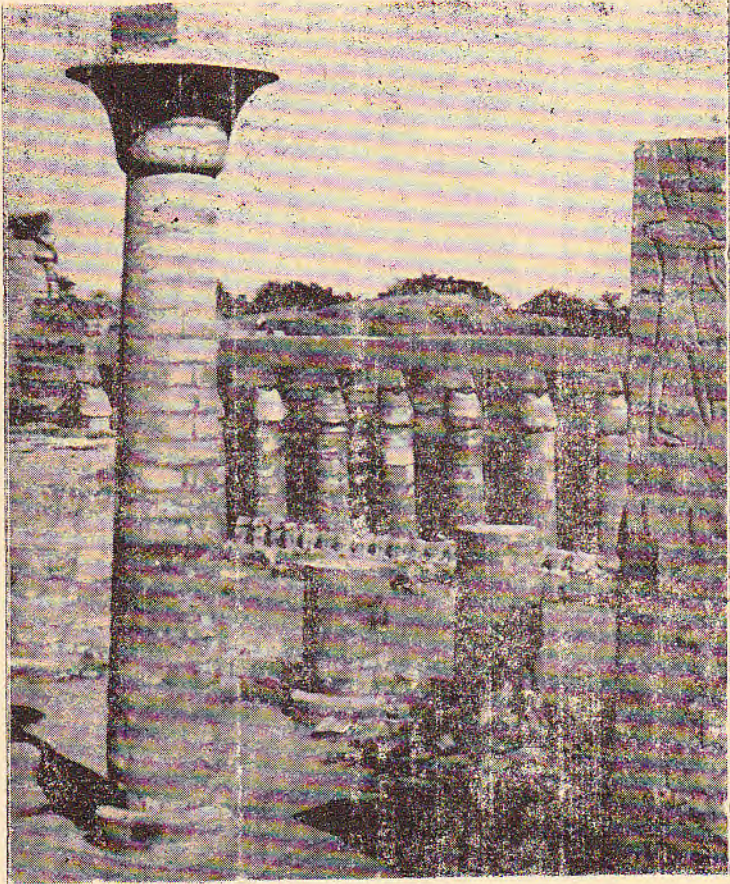
ከሻባካ ፣ ዕቁባት ፣ ተወለደ ፣ የሚሉት ፣ ከሻባቶካ ፣ ጋር ፣ ስላደረገው ፣ ጦርነት ፣ እንደዚህ ፣ ይላሉ ፣ *ታርሐቃ ፣ በኢትዮጵያ ፣ በነገሠ ፣ በ፲፩ ፣ ዓመቱ ፣ ሻባቶካ ፣ በታሕታይ ፣ ግብጽ ፣ በነገሠ ፣ በጳጳኛው ፣ ዓመት ፣ ታርሐቃ ፣ ወደምሥር ፣ ዘመተ ፣ የዚህንም ፣ ወሬ ፣ ሻባቶካ ፣ በመስማቱ ፣ እኔ ፣ የንጉሡ ፣ የሻባካ ፣ ዋና ፣ ልጁና ፣ የመንግሥቱ ፣ ወራሽ ፣ ሆኜ ፣ ይህ ፣ የደሀ ፣ ልጅ ፣ ዲቃላ ፣ ምን ፣ ሊያደርግ ፣ መጣ ፣ አሁንም ፣ በጄ ፣ የወደቀ ፣ እንደሆነ ፣ ቆራርጨው ፣ ለአሞራ ፣ እሰጠዋለሁ ፣ ብሎ ፣ ነበርና ፣ ታርሐቃ ፣ ይኸንኑ ፣ ሰምቶ ፣ በንዴት ፣ ገሥግሦ ፣ መጥቶ ፣ ጦርነት ፣ ገጠመውና ፣ ማርክ ፣ ገደለው ፣ ይላሉ ። የሆኖ ፣ ሆኖ ፣ ታርሐቃ ፣ በጳጳኝ ዓመት ፣ በሻባታካ ፣ ሥፍራ ፣ የፈርዖንነት ፣ ዘውድ ፣ ከጫነ ፣ ወዲህ ፣ ሁል ፣ ጊዜ ፣ በደልታና ፣ በሳይስ ፣ የሚቀሰቅሱትን ፣ የግብፅ ፣ መሣፍንት ፣ ከደመሰሰ ፣ በኋላ ፣ በ፳ ፣ ዓመት ፣ ግዛቱ ፣ ውስጥ ፣ የሊቢያን ፣ ከዚያም ፣ አልፎ ፣ እስከ ፣ ዛሬው ፣ ጁብ ፣ ራልታር ፣ ድረስ ፣ ያለውን ፣ የአፍሪካን ፣ ሰሜን ፣ በሙሉ ፣ አስገብሯል ። እስከ ፣ አውሮፓም ፣ ድረስ ፣ ተሻግሯል ፣ የሚሉ ፣ ጸሐፊዎች ፣ አሉ ። በዚህ ፣ በቴብ ፣ (በካርናቅ) ፣ ከተማ ፣ ላይ ፣ የራሱ ፣ ሐውልት ፣ በትልቅ ፣ ሆኖ ፣ ከዚያም ፣ በርሱ ፣ አጠገብ ፣ እሱ ፣ እየተዋጋ ፣ የማረካቸው ፣ አስራ ፣ አራት ፣ የእስያ ፣ አስራ ፣ አራት ፣ የአፍሪካ ፣ ሰዎች ፣ (ነገሥታት ፣ ወይም ፣ መሣፍንት) እንደታወሩ ፣ ቆመው ፣ ይታያሉ ፣ ከነዚህም ፣ ውስጥ ፣ የባቢሎንና ፣ የአሶር ፣ መሣፍንት ፣ አሉበት ። ይሁን ፣ እንጂ ፣ እንደሌሎቹ ፣ ሁሉ ፣ ፈርዖኖች ፣ እንደነቱትሞሲስ ፣ እንደነራምሲስ ፣ ሐውልቱን ፣ ያስቀረጸው ፣ ራሱ ፣ በዘመኑ ፣ ስለሆነ ፣ ያላስገበራቸውንም ፣ ነገሥታት ፣ አስገብሮሁ ፣ እያለ ፣ ሳይጨምር ፣ አይቀርም ፣ ብለው ፣ የዛሬ ፣ ዘመን ፣ ጸሐፊዎች ፣ ተጠራጥረዋል ። የታርሐቃ ፣ ስም ፣ በመድኔ ፣ ሐቡ ፣ በኤድፋ ፣ በዋዲ ፣ ሐማማት ፣ በታኒስ ፣ ስሙ ፣ በየሐውልቱ ፣ በየመቅደሱ ፣ ተጠቅሶ ፣ ይገኛል ። ይልቁንም ፣ ቀድሞ ፣ ደርቆ ፣ ወይም ፣ አንሶ ፣ ረሃብ ፣ በአገሩ ፣ አሥነስቶ ፣ የነበረው ፣ የዓባይ ፣ ወንዝ ፣ አሁን ፣ እርሱ ፣ በነገሠበት ፣ ዘመን ፣ ሞልቶ ፣ ስለተትረፈረፈ ፣ የጻድቅነቱ ፣ የደግነቱ ፣ ምልክት ፣ ነው ፣ ብሎ ፣ ሕዝቡ ፣ ሁሉ ፣ ያከብረውና ፣ ይወ

የታርሐቃ : (ታሃርቃ) ካንገት : በላይ : የሆነ : የሐው-
 ልት : ቅርጽ : (ካይሮ-ገር : ብሪመር ህ)

ታርሐቃ በጦርነት ድል አድርጎ ሲመለስ ስለመታሰቢያ ያሠራቸው
የድል ዓምዶች (ሸብርዬ ሠ)

ደው ፡ ገሮሮ ። ከነገሠ ፡ ገሮሮ ፡ ሐያ ፡ ዓመት ፡ ሙሉ ፡ ይኸን ፡ በመሰለ ፡ ክብርና ፡ ደስታ ፡ ሲኖር ፡ አሁን ፡ በፊቱ፡አንድ ፡ ኃይለኛ ፡ የቆየ ፡ ጠላት ፡ ተፈጠረበት ። ይኸውም ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ስሙን ፡ የጠቀስነው፡አሳርሐዶን ፡ (አሱር-አኬ ፡ ኢዲን) የሚባለው ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ የሰናክሬም ፡ ልጅ ፡ ነው ።

የአሶር ፡ መንግሥት ፡ በሰፊው ፡ እንደተጻፈው ፡ ወደፊትም ፡ በዝርዝር ፡ እንደምንጽፈው ፡ ገና ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በነሰልምናጽር ፡ በነሳርጎን ፡ ጊዜ ፡ የሚያስፈራና ፡ የገነነ ፡ ሆኖ ፡ በአጠገቡ ፡ ያሉትን ፡ በቢሎንን ፡ ጠርስን ፡ ሲዶናን ፡ እስራኤልን ፡ ሁሉ ፡ ከወረረና ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በሰናክሬም ፡ ላይ ፡ በደረሰበት ፡ አደጋና ፡ ሞት ፡ ምክንያት ፡ እንደመቀዝቀዝ ፡ ብሎ ፡ ከተያዙት ፡ መንግሥታት ፡ ውስጥ ፡ እነቢሎን ፡ እነጠርስ ፡ ተንቀሳቅሰው ፡ ነፃነታቸውን ፡ ለማግኘት ፡ ችለው ፡ ነበር። ታርሐቃም ፡ በሩቅ ፡ ሆኖ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ እነዚህን ፡ አገሮች ፡ እንደቀድሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ ለመግዛት ፡ ተስፋ ፡ እያደረገ ፡ በአሳብና ፡ በመላላክ ፡ ይደግፋቸው ፡ ነበር ።

አሳርሐዶንም ፡ በዚያው ፡ በአገሩ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህን ፡ የሸፈቱበትን ፡ አገሮች፡ባቢሎንን ፡ ጠርስንና ፡ ሲዶንና ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡ እያለ ፡ በጦርነት ፡ ከመደምሰስ፡በቀር ፡ በግብጽ ፡ ላይ ፡ ለመነሣት ፡ ጊዜ ፡ አላገኘም ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ከጌዩጅጌ ፡ እስከ ፡ ጌዩጅጅ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ጠርስንም ፡ ሲዶንንም ፡ እየተዋጋ ፡ መልሶ ፡ ከደመሰሳቸው ፡ ወዲህ ፡ የአሶር ፡ ገናናነት ፡ የነዋዜ ፡ ከተማ ፡ ድምቀት ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እያደገ ፡ ጠላቶቹንም ፡ እያስፈራ ፡ ይሔድ ፡ ገሮሮ ። ስለዚህ ፡ በጌዩጅጅ ፡ ዓመት ፡ እነዚህ ፡ አገሮች ፡ ተስፋ ፡ የሚያደርጉትን ፡ የግብፅን ፡ ፈርዖን ፡ ታርሐቃን ፡ ለመውጋት ፡ ጉዞውን ፡ በሲና ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ገሮሮ ። በመንገድም ፡ በሲና ፡ በረሀ ፡ ጥንት ፡ ከስራኤሎችን ፡ የፈጀው ፡ መንታ ፡ ጭንቅላት ፡ ያለው ፡ የበረሃ ፡ አባብ ፡ እየነከሰ ፡ ከሠራዊቱ ፡ ውስጥ ፡ ቢጨርስበትም ፡ በንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ በሲና ፡ አውራጃ ፡ የሚኖሩ ፡ የዘላን ፡ እገዛብ ፡ ሹማምንት ፡ ከነጭፍራቸው ፡ እየመጡ ፡ ስለተደበለቀሉት ፡ በነሱ ፡ ጭምር ፡ እየተረዳ ፡ እግብፅ ፡ ዋና ፡ ከተማ ፡ እመምሬስ ፡ ደረሰ።

በዚህም ፡ ጊዜ ፡ በሰሜናዊ ፡ ግብጽ ፡ በደልታና ፡ በሳይስ ፡ ያሉት ፡ የግብፃውያን ፡ መሣፍንት ፡ በኢትዮጵያዊው ፡ በታርሐቃ ፡ ፈርዖንነት ፡ ይቀኑ ፡ ስለነበረ ፡ ከአሶር ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ከለተባበሩ ፡ በታርሐቃ ፡ ላይ ፡ የጦርነቱ ፡ ሁኔታ ፡ ክፉኛ ፡ ሊከብደው ፡ ቻለ ። በሆንም ፡ በመምሬስ ፡ ከተማ ፡ ሆኖ ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ያህል ፡ በሚገባ ፡ ከተዋጋ ፡ በኋላ ፡ ከዚያ ፡ ሸሽቶ ፡ ወደቴብ ፡ ቀጥሎ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደናፓታ ፡ የተረፈውን ፡ ጦር ፡ ይዞ ፡ ሸሸ ። ሚስቶቹና ፡ ልጆቹ ፡ ቀጥሮ፡የሌለው ፡ መሣሪያና፡ዕቃው ፡ በጠቅላላው ፡ በሙሉ ፡ የመምሬስ ፡ ከተማ ፡ በአሶራውያን ፡ እጅ ፡ ወደቀች ። የመምሬስንም ፡ ከተማ ፡ ይዘው ፡ ከተረጋገጡ ፡ በኋላ ፡ የአሶር ፡ ሠራዊት ፡ ከነሹማምንቱ ፡ እስከ ፡ ቴብ ፡ ድረስ ፡ ወርደው ፡ በመምሬስ ፡ ከደረጉት ፡ ይበልጥ ፡ ቴብን ፡ በዘበዙት። በቴብ ፡ ከተማ ፡ የተገኘውን ፡ የአማልክቱን ፡ የነአሞንን ፡ የከሀናቱንም ፡ የሴቱንም ፡ የወንዱንም ፡ የወርቅና ፡ የብር ፡ መሣሪያ ፡ ማናቸውንም ፡ ጌጥና ፡ ሐብት ፡ ሁሉ ፡

እየዘረፉ ፡ ሰብስበው ፡ ወደአገራቸው ፡ ወደአሶር ፡ ያግዙ ፡ ገናም ። በቱብ ፡ ዋና ፡ አምላክ ፡ በአሞን ፡ በወንዳ ፡ በሐትሐር ፡ በሴቲቱ ፡ ፈንታም ፡ የራሳቸውን ፡ የአስታር ትን ፡ የሴቲን ፡ የአሱርን ፡ የወንዳን ፡ የአማልክቶቻቸውን ፡ ምስል ፡ አደረጉ ።

አሣርሐዶን ፡ በመምሬስ ፡ ሳለ ፡ የታሕታይም ፡ የማዕከላይም ፡ ግብፅ ፡ መሣፍንት ፡ መታያቸውን ፡ እየያዙ ፡ መጥተው ፡ እጅ ፡ እየነሱ ፡ ገቡለት ፡ በሩቅም ፡ ያሉት ፡ ገብረናል ፡ እያሉ ፡ መልእክታቸውን ፡ አስቀደሙ ። አሣርሐዶንም ፡ የኢትዮጵያውያኑን ፡ ዘር ፡ ከግብጽ ፡ አጠፋሁ ፡ ብሎ ፡ ፎከረ ። እሱም ፡ ቀድሞ ፡ የአሶር ፡ የአካድ ፡ የሱሚር ፡ ንጉሥ ፡ በሚባልበት ፡ ላይ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ ደግሞ ፡ የሙሱሪ ፡ (ግብጽ) ፡ የኩሹ ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ ንጉሥ ፡ መባልን ፡ እየጨመረ ፡ የማዕርጉን ፡ ሥያሜ ፡ በመዘርዘር ፡ አበረከተ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አለያይተህ ፡ ግዛ ፡ የተባለውን ፡ የፖለቲካ ፡ አስተዳደር ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ሊጠቀምበት ፡ አስቦ ፡ አሣርሐዶን ፡ በተያዘው ፡ በግብፅ ፡ አገር ያሉትን ፡ ቀጥረው ፡ እስከ ፡ ሐያ ፡ የሚደርሱትን ፡ መሳፍንት ፡ ለየብቻቸው ፡ ነፃነት ፡ ሰጥቶ ግብራቸውን ፡ ለየብቻ ፡ በቀጥታ እንዲገቡ ፡ አድርጎ ፡ በየአውራጃቸው ፡ ላይ ፡ አነገሣቸውና ፡ የራሱን ፡ ሹማምንትና ፡ ጦር ፡ ትቶ ፡ አሣርሐዶን ፡ በደስታ ፡ ወደሀገሩ ፡ ወደነፃ ፡ ተመለሰ ።

ሲመለስም ፡ ስንጅርሊ ፡ በሚባለው ፡ ግዛቱ ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ መታሰቢያ ፡ ሐውልት ፡ አሠራ ። በዚህም ፡ የመታሰቢያ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ የራሱን ፡ ምስል ፡ በሚያምር ፡ ንጉሥ ፡ በትልቁ ፡ አሠርቶ ፡ በግርጌው ፡ ታርሐቃን ፡ ባንድ ፡ ተነሽ ፡ ጥቁር ፡ አፍሪቃዊ ፡ መልክ ፡ አድርጎ ፡ ተንበርክኮ ፡ ምሕረት ፡ እንደሚለምነው ፡ አድርጎ ፡ አሠራው ። እንደእውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ታርሐቃ ፡ እንኳን ፡ ተንበርክኮ ፡ ምሕረት ፡ ሊለምነው ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ከአሣርሐዶን ፡ ጋር ፡ በፍጹም ፡ አልተገናኙም ። ቢገናኙ ፡ ኖሮ ፡ እንደዚህ ፡ አድርጎ ፡ በጦርነት ፡ ያስቸገረውን ፡ ኃያል ፡ ፈርዖን ፡ በጭካኔ ፡ እንደ አሶራውያን ፡ ልማድ ፡ ከነሕይወቱ ፡ ቆዳውን ፡ እንኳን ፡ ባያስገፍረው ፡ ሳያስገድለው ፡ አይቀርም ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ አሣርሐዶን ፡ ያሠራው ፡ የታርሐቃ ፡ ምሕረት ፡ መለመን ፡ ፍጹም ፡ ሐሰት ፡ መሆኑን ፡ ጸሐፊው ፡ ሁሉ ፡ ተገንዝቦታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አሣርሐዶን ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ የራሱን ፡ የጦር ፡ ሹማምንትና ፡ ወታደር ፡ ለተቆጣጣሪነትና ፡ ለጠባቂነት ፡ ግብፅ ፡ አገር ፡ ትቶ ፡ መሳፍንቱንም ፡ በየአውራጃቸው ፡ አንግሦ ፡ ወደከተማው ፡ ወደነፃ ፡ ተመለሰ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ታርሐቃ ፡ አሱርባኒፓል ፡ መምሬስ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ እርሱ ፡ ደግሞ ፡ ሸሽቶ ፡ ወዳገሩ ፡ ወደናጋታ ፡ (ወደ ፡ ኢትዮጵያ) ፡ ከተመለሰ ፡ በኋላ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ እንደገና ፡ ከአሶራውያን ፡ አስጥሎ ፡ ለመያዝ ፡ ይዘጋጅ ፡ ነበር ። በዚህ ፡ መካከልም ፡ ግብግውያኑ ፡ ራሳቸው ፡ ከአሶራውያኑ ፡ ግዛት ፡ በሃይማኖት ፡ በልማድ ፡ በቋንቋ ፡ በጽሕፈት ፡ የሚመሳሰሉባቸው ፡ ኢትዮጵያውያኑ ፡

እንደሚሻሉባቸው ፡ አመዛዙ ። ስለዚህ ፡ የአሰራውያን ፡ ግዛት ፡ ፭ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ እንደቆየ ፡ ናና ፡ በላያችን ፡ መሪ ፡ ሆነህ ፡ ከአሰራውያን ፡ ቀንበር ፡ አድነን ፡ ሲሉ ፡ ወደታርሐቃ ፡ ላኩበት ። እርሱም ፡ ይኸን ፡ መልእክት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ደስ ፡ አለው ፡ ወደሰሜንም ፡ ገሥግሦ ፡ ከአሰራውያን ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ አሸነፈና ፡ የመምሬስን ፡ ከተማ ፡ ይዞ ፡ እንደቀድሞው ፡ ያስተዳድር ፡ ሠመር ።

በመዲኔ ፡ ሐቡ ፡ ላይ ፡ የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ ሐውልት ፡ እርሱ ፡ ደግሞ ፡ በፋንታው ፡ አሠርቶ ፡ በሐውልቱ ፡ ግርጌ ፡ ጽሑፍ ፡ ሲያስቀርጽ ፡ «የሁለቱ ፡ አገር ፡ የነብያና ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ» ፡ በሚባልበት ፡ ላይ ፡ የአሰርም ፡ ንጉሥ ፡ የሚል ፡ አስጨምሮ ፡ አስቀረጸ ። ይኸም ፡ አሣርሐዶን ፡ ታርሐቃን ፡ በሐሰት ፡ ተነባርገኮ ፡ ምሕረት ፡ እንደለመነው ፡ አስመስሎ ፡ ከሠራው ፡ ሐውልት ፡ ጋር ፡ የሚመሳሰል ፡ ከእውነተኛው ፡ ታሪክ ፡ የዘለለ ፡ የልብ ፡ ምኞት ፡ መሆኑ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ታርሐቃ ፡ አሰርን ፡ አልገዛም ። ምናልባት ፡ አሣርሐዶን ፡ በግብፅ ፡ ትቷቸው ፡ የሔዱት ፡ ዘወትር ፡ ውጊያና ፡ ሽሽት ፡ የሰለቻቸው ፡ አሰራውያን ፡ ተገዝተውለት ፡ እንደሆነ ፡ የአሰር ፡ ንጉሥ ፡ ለመባል ፡ አያበቃም ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በአሣርሐዶንና ፡ በታርሐቃ ፡ የሐውልት ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ እንደምንገነዘበው ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የታሪክ ፡ መሠረት ፡ ሐውልት ፡ ቢሆንና ፡ ዝርዝር ፡ ጥንታዊ ፡ ታሪክ ፡ በመሸከሙ ፡ የሐውልት ፡ አገልጋይነት ፡ በይካድ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ አንዱ ፡ ንጉሥ ፡ በዘመኑ ፡ ራሱ ፡ የራሱን ፡ ታሪክ ፡ በሐውልት ፡ ላይ ፡ ሲያስቀርጽ ፡ ለስንቱ ፡ ውዳሴ ፡ ሲል ፡ ያልሆነ ፡ ነገር ፡ ይደባልቃልና ፡ የሐውልት ፡ ጽሑፍ ፤ ሌላ ፡ ሦስተኛ ፡ የባዕድ ፡ ጽሑፍ ፡ እስኪደግፈው ፡ ድረስ ፡ መታመንን ፡ የሚያጣበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ። አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ወደዋናው ፡ አሳብ ፡ እንመለስ ።

ታርሐቃ ፡ ከናጋታ ፡ ተመልሶ ፡ መምሬስን ፡ ይዞ ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተመለከተውን ፡ ሁሉ ፡ እንደፈጸመ ፡ ነንዌ ፡ ከተማው ፡ እንዳለ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ አሣርሐዶን ፡ ከአሰር ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ገዘ ፡ ዝምሮ ፡ ነበር ።

ዳሩ ግን በመንገድ ሞተ በመንግሥቱም ልጁ አሱርባረጋል (አሱር-ባን-ሀባል) ተከትለው ። ታርሐቃ ከደቡብ ወደ ሰሜን ተመልሶ ፫ ዓመት እንደገዛ አሱርባረጋልም ያባቱን መንግሥት በ፫ ዓመት ውስጥ ካረጋገጠ በኋላ በ፫ኛው ዓመት ብዙ የጦር ሠራዊት ወደ ግብፅ ላክ የተላከውም ጦር ታርሐቃን አሸንፎ እንደገና መምሬስ ገባ ። ታርሐቃም ሁለተኛ ወደ ቴብ መሸሽ ግድ ሆነበት ። የዳልታ መሣፍንትም በዚህ ጊዜ ለራሳቸውም ለታርሐቃም ሲሉ አሰራውያንን ምንም በር ትተው ቢዋጉ አልሆነላቸውምና ተሸንፈው ወደ አሰራውያን ገቡ ።

የአሰሩ የጦር መሪም ግራና ቀኝ ከታርሐቃ ጋር ያበሩትን መሣፍንት እየያዘ ለመቀጣጫ እንዲሆኑ በጭካኔ እየቀጣ ኒካዎንና ቫርሉዳሪ የሚባሉትን ብቻ ወደ ጌታው ወደ አሱርባረጋል ወደ ነንዌ ላካቸው ። ታርሐቃንም ከመምሬስ እስከ ቴብ ድረስ ዓባይ ላባይ እያሳደደ ከቴብም አሶጥቶ ወደ አባቶቹ አገር ወደ ናጋታ እንዲሸሽ አስገደደው ።

በዚህ መካከል ከታሐታይ ግብፅ ተማርከው ከነበሩት ነገሥታት ከዚህ በፊት ስሙን የጠቀሰው ኒካዎ ከታርሐቃ በታች ሆኖ ሲዋጋ በአሰራውያን ተማርከው ወደ ነፃ ከተላከ ወዲህ ንጉሠ አሰርባኒጋል ለፖለቲካና ለአስተዳደር ሲል ከጓደኞቹ መሣፍንት ኒካዎ ከላይ ከታፍነክታ የወረደ የቦኮንሬፍ ልጅ የሳይስ መስፍን በመሆኑ ሽልማትና ዘውድ ሰጥቶ በማናቸውም ነገር አስደስቶ ወደ ታሐታይ ግብፅ ከተማ ወደ መምሬስ ተልኮ መጣ ። በርሱም አጠገብ አሰራጭ ባለሥልጣን አብሮ ሆኖ እንደ ጲላጦስና እንደ ሄሮድስ ስለሚያስተዳድሩ በግብፅ የአሰር ግዛት እስከ ታኑታሙን ድረስ ለጥቂት ዓመታት ጸድቆ ቆየ ። ኃይለኛውና አስፈሪው ኢትዮጵያዊው ፈርዖን ታርሐቃም ወደ ናፓታ እንደ ተመለሰ ብዙ ጊዜ ሳይቆይ ስለሞተ በርሱ እግር ታኑታሙን ነገሠ ። ስለታርሐቃ አማሚት ፩ አንድ ጽሑፍ እንደዚህ ይላል ።

“የአሞንን ካህናት ጭንቅላት በሰይፍ አስቆርጠህ ካላስጨረስክ መንግሥትህ አይረዝምም” የሚል ራዕይ በሕልሙ ዓይቶ እንደነበረና ይኸን የመሰለውን አመጽ ሠርቼ መንግሥቱ ከሚረዝም የመንግሥቱን ማጠር እወዳለሁ ብሎ መንግሥቱን ለካህናት አስረክቦ ፡ እርሱ አገሩ ናፓታ ሄዶ ትንሽ ጊዜ እንደቆየ መሞቱን ይገልጻል ። የሆነ ሆኖ ይህ ታላቅ ፈርዖን ከክርስትና በፊት በጌጆጆ ዓመት ሲሞት ግብፅንና ኢትዮጵያን ደርቦ ሃያ ስድስት ዓመት ገዝቷል ። ከፈርዖንነቱ በፊት በናፓታ ብቻ ፳፫ ዓመት ያህል ነግሷል ።

ስለዚህ በድምሩ እሥልጣን ከወጣ ፵፱ ዓመት ይሆነዋል ማለት ነው ። ታርሐቃ እንደፒያንኪ እንደሻባቃ የገነነ ድል አድራጊ ንጉሥ ነበር ። በዘመኑም በግብፅ እስከ እርሱ ዘመነ መንግሥት ሲሠራበት የኖረው ባለፈው የተመለከትነው ሂዩ ሮግሊፍ የሚባለው የዕቃን የአንስሳን የአዕዋፍን ስዕል እየቀረጸ የማናገር ፊደል ቀርቶ ደሞቲክ የሚባለውን አዲስ ፊደል አውጥቶ ነበር ይባላል ። ነገር ግን ይህ የርሱ ነው የሚባለው አዲስ ፊደል በዘመኑም ቀጥለው ባሉትም ነገሥታት የተስፋፋ አይመስልም ። ከነርሱ ወዲህ ሐውልቶቻቸውን ከስቀረጹ ነገሥታት ውስጥ በጆጆጆ ዓመት ላይ የነበረው አስፎርታ የሚባለው ንጉሥ ለአምላኩ ለአሞን ለራሱም ሐውልት ሠርቶ በላይ ላይ ለአምላኩ በየጊዜው የሰጠውን ስለት ፡ በጥንቱ ፊደል የተጻፈውን ወደፊት እናገኛለን ። ነገር ግን የደሞቲኩ ጽሑፍ በፍጥነት ለመጻፍ ብቻ ሲቀና የፊደሉ መልክ እንደፊተኛው አያምርምና ምናልባት ሕዝቡና ቤተ መንግሥቱ በደሞቲኩ ፊደል ለሥራ ብቻ ሲጠቀም ለሐውልትና ለቅርጽ የፊተኛውን የሂዩሮግሊፍ ቅርጽ እየመረጡ የሚሠሩበት ይመስላል ።

ምዕራፍ ።

ታኑታሙን ።

በታርሐቃና፡ በታኑታሙን ፡ መካከል፡አርድ ፡ አሚን ፡ የሚባል ፡ ፮ ፡ ዓመት ፡ ገሥዮ የሚባል ፡ ርሰዓት ፡ መንገዳቸውን ፡ ብላቱን ፡ ጌታ ፡ ጎራይ ፡ በዋይማ ፡ መጽሐፋቸው ፡ ዝርዝርራቸውን ፡ አግብተዋል ፡ (ገጽ ፡ 20) ። ሙሴ ፡ ዣን ፡ ሞሪዮ ፡

ደግሞ ፡ ገሥዮን ፡ ትቶ ፡ አርድ ፡ አሚንን ፡ አግብቷል ። ታሪኩንም ፡ ሲቀጥል ፡
ከታርሐቃ ፡ በኋላ ፡ እንደነገሠና ፡ እስከ ፡ ሰሜናዊው ፡ ግብጽ ፡ ደርሶ ፡ አሰራው
ያን ፡ እንደአባረሩት ፡ ከዚያም ፡ ተመልሶ ፡ በናፓታ ፡ እንደሞተና ፡ ከርሱ ፡ መን
ግሥትን ፡ ታኑታሙን ፡ እንደተቀበለ ፡ ጽኑል ፡ የኢትዮጵያና ፡ የኑባያ ፡ ታሪክ ፡
1ኛው ፡ ሁሉም ፡ 345 ፡ ገጽ ተመልከት ። ሙሴ ፡ ሞሪያም ፡ ብላቴን ፡ ጌታም ፡
ይኸን ፡ ቃል ፡ የወሰዱበት ፡ አንድ ፡ የታሪክ ፡ ምንጭ ፡ ይኖር ፡ ይሆናል ።

ነገር ፡ ግን ፡ የግብፅንና ፡ የኑባያን ፡ ታሪክ ፡ ሐውልቱንም ፡ ጽሑፉንም ፡
የመረመሩ ፡ በግብጽና ፡ በሉንዶን ፡ በፓሪስም ፡ የጥንታዊ ፡ ዕቃ ፡ በሙዚውም ፡
ጥበቃ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ የነበሩ ፡ ሊቃውንት ፡ ፈረንሳውያን ፡ እጉስት ፡ ማሪያት ፤
ሙሴ ፡ ኤቲዮን ፡ ድራውቶን ፡ ሙሴ ፡ ዣኸ ፡ ቫንዲዮ ፡ ግብጻዊ ፡ ከታዊ ፡ ፓሻ ፤
ጀርመናዊው ፡ ምስተር ፡ ለፕሲዮስና ፡ እንግሊዛዊው ፡ ዋላስ ፡ በጅ ፡ የቀሩትም ፡
ብዙዎቹ ፡ ከታርሐቃ ፡ ታኑታሙንን ፡ ያስከትላሉ ። በስም ፡ ዝርዝር ፤ በዘመን ፡
አቆጣጠር ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ መለያየቱ ፡ የተለመደ ፡ ነገር ፡ ሆኗል።
ቢሆንም ፡ ተያይዞ ፡ የመጣን ፡ ዝርዝርና ፡ ስም ፡ እየተከተሉ ፡ ከሚገለብጡት ፡
ሐውልትን ፡ የመረመሩትን ፡ መከተል ፡ ቲንሽ ፡ ሳይሻል ፡ አይቀርም ። በታርሐቃና ፡
በአሣርሐይን ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ እንደተገነዘብነው ፡ በሐውልቱም ፡ ላይ ፡ ንጉሠ ፡
ራሱ ፡ እንደወደደና ፡ ደስ ፡ እንደሚለው ፡ እያስቀረጸ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ እንኳን ፡
ከእውነት ፡ መዝለሉ ፡ ባይቀር ፡ ስምንና ፡ ዓመትን ፡ ይጠነቅቃል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ወደ ፡ ታኑታሙን ፡ እንመለስና ፡ የንግሡን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡
እንመልከት ። ታኑታሙን ፡ እንደ ፡ አባቶቹ ፡ ስሙ ፡ ብዙ ፡ ነው ። አሚን ፡ ሜሪ
ኑት ፡ -ኑአት ፡ ሜይአሙን ፡ -ባካራ ፡ -ራባካ ፡ ይባላል ።

ታኑታሙን ፡ በናቱ ፡ የታርሐቃ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የሻባቶቃ ፡ ልጅ ፡ ነው ። ቀድሞ ፡ ግማ
ሾቹ ፡ የሻባካ ፡ ወይም ፡ የአርድ ፡ አሚን ፡ ልጅ ፡ ወይም ፡ የታርሐቃ ፡ የጉድሬቻ ፡ ልጅ
ይሉት ፡ የነበረው ፡ ስሕተት ፡ ሆኗል ። በዚህ ፡ በጀባል ፡ ባርካ ፡ ሙሴ ፡
ማሪያትና ፡ ሙሴ ፡ ሩዢ ፡ ሙሴ ፡ ለፕሲዮስ ፡ ከተረጎሙት ፡ ከአምስቱ ፡ ከኢትዮጵ
ያውያን ፡ ነገሥታት ፡ ሐውልት ፡ አንዱ ፡ የዚህ ፡ የታኑታሞን ፡ (አሚን ፡ ሜሪ ፡
ኑት ፡ -ራባካ) ፡ ነው ። ይኸም ፡ ሐውልት ፡ «የሕልም ፡ ሐውልት» ፡ የሚባል ፡
ሥያሜ ፡ ተሰጥቶታል ። የሐውልቱ ፡ ርዝመት ፡ አንድ ፡ ሜትር ፡ ከ32 ፡ ስፋቱ ፡
ሰባ ፡ ሁለት ፡ ሰንቲም ፡ ሆኖ ፡ ጽሑፉን ፡ የያዙት ፡ መሥመሮች ፡ ላይ ፡ የፀሐይ ፡
ልጅ ፡ የአሞን ፡ ልጅ ፡ ዘላለም ፡ የሚኖረው ፡ የሁለቱ ፡ አገሮች (የኢትዮጵያና ፡
የግብጽ ፡) ንጉሥ ፡ . . . . . »የሚባለው ፡ የዘወትር ፡ ደንበኛ ፡ ንጉሣዊ ፡ የአርአ
ስቱ ፡ ንግግር ፡ ይዠምራል ። ከዚያ ፡ ቀጥሎ ፡ በሕልሜ ፡ አንድ ፡ እባብ ፡ ከቀኝ ፡
አንድ ፡ እባብ ፡ ከግራዬ ፡ በኩል ፡ ሲወጣ ፡ አየሁ ፡ ይኸንን ፡ ተርጉሙልኝ” ፡
ብሎ ፡ ሲነጋ ፡ አዋቂዎቹን ፡ የጠየቀበት ፡ እነሱም ፡ ሁለቱ ፡ እባቦች ፡ ደቡብን ፡
ኢትዮጵያንና ፡ ሰሜንን ፡ ግብጽን ፡ ወደፊት ፡ የመግዛትህ ፡ ምልክት ፡ ነው ፡
ብለው ፡ የተረገጡለት ፡ ንጉሡም ፡ ይኸን ፡ ሲሰማ ፡ በሕልሙ ፡ አፈታት ፡ ተደ

ስቶ ፡ ለካህናቱና ፡ ለመኳንንቱ ፡ ግብር ፡ ያገባበት ፡ በኖፍ ፡ ላለው ፡ ላባቱ ፡ ለአዋን ፡ መሥዋዕቱን ፡ ያቀረበበት ፡ ይቀጥላል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በዚህ ፡ ሐውልት ፡ የተጻፈው ፡ ንግግር ፡ እንደሚያመለክተው ፡ ታኑታሙን ፡ ከከተማው ፡ ከናፓታ ፡ ተነሥቶ ፡ ኤሌፋንቲን ፡ ከዚያም ፡ ተጉዞ ፡ ቴብ ፡ ደረሰ ። በምዕራብም ፡ በምሥራቅም ፡ ደስታ ፡ ሆነ ። በያለበትም ፡ የደስታና ፡ የእልልታ ፡ ጩኸት ፡ ተሰማ ። ቀጥሎም ፡ ወደሰሜን ፡ ተጉዞ ፡ መምሬስ ፡ ደረሰ ፡ ጠላቶቹንም ፡ አጠፋ ፡ ወደ ፡ ፕታህ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ጉባዮ ፡ ለፕታህ ፡ ሶካሪስና ፡ ለወዳጁ ፡ ለፓስክት ፡ መሥዋዕቱን ፡ አቀረበ ። ወደ ፡ ሰሜን ፡ አሁንም ፡ ጉዞውን ፡ ቀጥሎ ፡ የደልታን ፡ መሳፍንት ፡ አስገባረና ፡ ወደመምሬስ ፡ ተመለሰ ። በዚያም ፡ ሳለ ፡ የጠላት ፡ አለቆች ፡ መጥተዋል ፡ ብለው ፡ ነገሩት ፡ እሱም ፡ “ሊውጉኝ ፡ ወይስ ፡ ባሮቹ ፡ ለመሆን ፡ ነው ፡ የመጡት ” ፡ ብሎ ፡ ጠየቀ ፡ “ የለም ፡ ምሕረት ፡ ለመለመን ፡ ነው ፡ የመጡት ፡ “ ሲሉ ፡ መለሱለት ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ አልሞት ፡ የነበረው ፡ ሕልምና ፡ ፍቺው ፡ ትዝ ፡ አለው ፡ ለአሞንም ፡ ምሥጋና ፡ አቀረበ ። ሸፍተውበት ፡ የነበሩት ፡ አለቆቹም ፡ ቀርበው ፡ በሬቱ ፡ ተንበርክከው ፡ ለእኛምላካህና ፡ ላንተ ፡ ፈቃድ ፡ እንገዛለን” ፡ ሲሉ ፡ ቃላቸውን ፡ ሰጡት ። እሱም ፡ በንግግራቸው ፡ ተደስቶ ፡ ምሕረት ፡ አድርጎ ፡ በየአገራቸው ፡ ሰደዳቸው ። ከቀረቡት ፡ የመዝናኛው ፡ አለቃ ፡ ሆኖ ፡ የተናገረው ፡ ፓክን ፡ የሚባለው ፡ የፓ-ስፔት ፡ (ዓረብያ?) ፡ ሹም ፡ ነው ።

ታኑታሙን ፡ ይህን ፡ ሁሉ ፡ ከአደረገ ፡ በኋላ ፡ ምርከውን ፡ እንደያዘ ፡ በደስታ ፡ ከሰሜናዊ ፡ ግብፅ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደናፓታ ፡ ተመለሰ ።

ይህ ፡ አተራረክ ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ እንደፈቃዱ ፡ በሠራው ፡ ሐውልት ፡ ላይ ራሱ ፡ ያስቀረጸው ፡ ንግግር ፡ ነው ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳመለከትነው ፡ የጥንት ፡ ነገሥታት ፡ ሌላ ፡ ባዕድ ፡ ሰው ፡ ካልተረከባቸው ፡ በቀር ፡ ራሳቸው ፡ በሚያስቀርጹት ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ በሚያጽፉት ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ላይ ፡ ክብራቸውን ፡ ድል ፡ አድራጊነታቸውን ፡ ጸድቅነታቸውን ፡ ሐቀኛ ፡ ፈራጅ ነታቸውን ፡ እያጋነኑ ፡ ከማስቀረጽና ከማጻፍ ፡ በቀር ፡ ከሠሩት ፡ በጎ ፡ ተግባር ፡ ጋር ፡ የሠሩትን ፡ ስሕተት ፡ ይኸም ፡ ቢቀር ፡ በድል ፡ አድራጊነታቸው ፡ ላይ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የደረሰባቸውን ፡ ድል ፡ መሆን ፡ በፍጹም ፡ አይጠቀሱም ። በጥንትም ፡ በመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ታሪክም ፡ በአገራችን ፡ በአኩስምና ፡ በላስታ ፡ በሸዋና ፡ በጉንደር ፡ የነበሩ ፡ ነገሥታትም ፡ እንደዚህ ፡ ያውሮፓና ፡ የምሥራቅ ፡ ነገሥታትም ፡ «በጦርነት ፡ ተሸንፎ ፡ ሸሸሁ ፡ ፈርቼ ፡ ተማረክሁ ፡ ሳይቀናኝ ፡ ቀርቶ ፡ ድል ፡ ተመታሁ» ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ በዘመናቸው ፡ በሚጻፈው ፡ ዜና ፡ መዋዕልና ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ተቀርጾም ፡ ተጽፎም ፡ አይገኝም ። ከነርሱ ፡ ሹመትና ፡ እንጀራ ፡ የሚጠብቁውም ፡ ጸሐፊና ፡ ሠራተኛ ፡ ደስ ፡ የሚላቸውን ፡ ንግግር ፡ በምሥጋና ፡ በውዳሴ ፡ በማጋነን ፡ እየተፈላለገ ፡ ከመጻፍ ፡ በቀር ፡ ክፋውን ፡ ከደጉ ፡ ክብሩን ፡ ከሐሣሩ ፡ ቀላቅሎ ፡ እየበረዘ ፡ መጻፍ ፡ አይቻለውም ። በዚህ ፡ ፈንታ ፡

ስለነገሥታቱ ፡ በየዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ አሁንም ፡ ባለፈውም ፡ በሚመጣውም ፡ ተጽፎ ፡ ሲነገር ፡ የምንሰማው ፡ ንጉሠ ፡ የአምላክ ፡ ልጁና ፡ ወጻጁ ፤ ጠላቶቹ ፡ በፊቱ ፡ የማይቆሙ ፤ ብቻውን ፡ ወይም ፡ ቲንሽ ፡ ወታደር ፡ ይዘ ፡ ሸውን ፡ የሚያበርር ፤ ለወጻጁ ፡ ቸር ፤ ለጠላቱ ፡ የማይበገር ፡ እየተባለ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ማናቸውም ፡ በዚህ ፡ ዓለም ፡ የተደረገ ፡ ነገር ፡ ሁሉ ፡ በምሥጋና ፡ ቢሸፈንም ፡ በቃለ ፡ አጋኖ ፡ ቢከለልም ፡ ምሥጢሩ ፡ የሚገለጽበት ፡ ምክንያትና ፡ ጊዜ ፡ አይጠፋም ። ንጉሠ ፡ ሲሞት ፡ ነዋሪው ፡ አዛውንት ፡ ከታሪኩ ፡ እየለየ ፡ ያወራዋል። በዚህም ፡ ላይ ፡ በወሰን ፡ የሚገኝ ፡ ባለጋራም ፡ ወጻጅም ፡ የሆነ ፡ መንግሥትና ፡ ሕዝብ ፡ ወይም ፡ ከሁሉም ፡ ባዕድ ፡ የሆነ ፡ ሹመትና ፡ እንጀራ ፡ ደጅ ፡ የማይጠና ፡ ሰው ፡ እውነት ፡ የመሰለውን ፡ ተፈላልጎ ፡ ሲጽፈው ፡ ምውታኑ ፡ ነገሥታት ፡ በሕይወታቸው ፡ ያጻፋት ፡ ጨርሶ ፡ ከመሠረቱ ፡ እንኳን ፡ ባይፈርስ ፡ ከውስጡ ፡ የሚመዘኑና ፡ የሚመሳሰል ፡ መንገድ ፡ ይገኝበታል ።

አሁንም ፡ ታኑታሙን ፡ በራሱ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ያስቀረጸው ፡ ሕልሙና ፡ ፍቸው ፡ ከናጋታ ፡ ተነሥቶ ፡ በኤሌፋንቲንና ፡ በቴብ ፡ አድርጎ ፡ መምሬስ ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ መግባቱ ፡ የታሕታይ ፡ ግብጽን ፡ ለመገመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ማስገባሩ ፡ እውነት ፡ መሆኑ ፡ ሳይቀር ፡ ከአስገባሪ ፡ በኋላ ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የነበሩትን ፡ አባቶቹን ፡ ሻባካንና ፡ ታርሐቃን፣የአሶር፡ ነገሥታት ፡ እነሳርገንና ፡ እነአሳርሖዶን ፡ እንዳባረሩዋቸው ፡ እሱንም ፡ የአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ አሱርባሪጋል ፡ ከታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ በጦርነት ፡ አሸንፎ ፡ እንዳበረረው ፡ ሐውልቱ ፡ አይገልጽም ። ዛሬ ፡ ከአሱርባሪጋል ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ከግብጻውያኑም ፡ ራሱም ፡ ከአስቀረጸው ፡ ሐውልት ፡ ተዋጥቶ ፡ እየተመረመረ ፡ የተጻፈው ፡ ታሪክ ፡ ስለርሱ ፡ የሚለው ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ በተጻፈው ፡ ዓይነት ፡ ነው ። ከዚህ ፡ ግማሹ ፡ ያለፈውን ፡ አተራረክ ፡ የሚያጸድቅ ፡ እንጂ ፡ ጨርሶ ፡ የሚያፈርስ ፡ አይደለም ።

ታኑታሙን ፡ አንድ ፡ አባብ ፡ በግራዬ ፡ አንድ ፡ አባብ ፡ በቀኝ ፡ ሲወጣ ፡ በሕልሜ ፡ እየሁ ፡ ብሎ ፡ ከተናገረ ፡ በኋላ ፡ ነቢያትና ፡ ሕልም ፡ ፈችዎች ፡ ሁለቱን ፡ አገር ፡ የመግዛትህ ፡ ምልክትነው ፡ ብለው ፡ ተርጉመው ስታል። ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ትልቁ ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡ ታርሐቃ ፡ ሲሞት ፡ ገና ፡ አስቀድሞ ፡ ሥልጣንና ፡ ግዛት ፡ ሲከፈል ፡ ቆይቶ ፡ ነበርና ፡ በናጋታ ፡ ከነገሠ ፡ በኋላ ፡ ጉዘውን ፡ ወደኤሌፋንቲን ፡ ቀጥሎ ፡ ከዚያ ፡ ቴብ ፡ ገብቷል ። ይኸ ፡ ሁሉ ፡ አገር ፡ ከብዙ ፡ ጊዜ ፡ ገጥሞ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታትና ፡ የአምላካቸው ፡ የአሞን ፡ ይዘታ ፡ (አጥቢያ) ፡ ስለሆነ ፡ እስከ ፡ ቴብ ፡ ድረስ ፡ የሚቃወመው ፡ አላገኘም ። እንዲያውም ፡ በየመንገዱ ፡ “በሰላም ፡ ግባ ፡ ለግብፅ ፡ ሕይወት ፡ ስጥ ፡ የወደቁትን ፡ ቤተ ፡ መቅደሶች ፡ አንሣ ፡ ሐውልቶችንና ፡ ምስሎችን ፡ አቃና ፡ ለአማልክቱ ፡ መሥዋዕታቸውን ፡ አቅርብ ፡ ስለታቸውን ፡ ስጥ ፡ በበዓላቸው ፡ ይከበሩ ፡ ዘንድ ፡ ከሆናቶችን ፡ በየቤተ ፡ መቅደሳቸው ፡ አሰማራ” ፡ እንዳሉት ፡ ተጽፏል ። ከቴብ ፡ ተነሥቶ ፡ መምሬስ ፡ ሲደርስ ፡ ግን፡በአሶር፡ መንግሥት፡ ሥልጣን ፡ ውስጥ ፡ የነገሡት፡ሐያ ፡ የሚሆኑት ፡ የሰሜናዊው ፡

ግብጽ ፡ ነገሥታት ፡ ከነዋሪው ፡ ከአሶር ፡ ወታደር ፡ ጋር ፡ ሆነው ፡ ተዋጉት ። ነገር ፡ ግን ፡ ድል ፡ አድርጎአቸው ፡ እስከ ፡ ደልታ ፡ ድረስ ፡ አበረራቸው ። በዚያም ፡ እምሽጋቸው ፡ ገብተው ፡ ስለተደበቁ ፡ ወደ ፡ መምሬስ ፡ ተመለሰ ። መምሬስ ፡ ሳለ ፡ እነዚህ ፡ ነገሥታት ፡ እላይ ፡ ሐውልቱ ፡ እንደገለጸው ፡ ከመከከላቸው ፡ ፓኬሩሪ የሚባለውን ፡ የፓስፒድን ፡ መስፍን ፡ መሪ ፡ አድርገው ፡ በንድነት ፡ ምሕረትን ፡ ለምነው ፡ ገቡለት ። በሬቱም ፡ እንደዚህ ፡ ሲሉ ፡ ተናገሩ « ፡ የሕይወት ፡ መንፈስ ፡ ስጠን ፡ አንተን ፡ የከበደ ፡ ሕይወት ፡ የለውምና ፡ በነገሥታት ፡ ቀን ፡ እንደተናገርኸው ፡ በባታችሁ ፡ እንዳሉት ፡ ሰዎች ፡ እንሆናለን ፡ . . . » እንደሐውልቱ ፡ አነጋገር ፡ ግርማዊነቱ ፡ ይኸን ፡ ሲሰማ ፡ ልቡ ፡ በደስታ ፡ ተመላ ፡ መብልና ፡ መጠጥም ፡ አዘዘላቸው ።

አሱርባረጋል ፡ አንግሥ ፡ የላከው ፡ ኒካዎ ፡ ግን ፡ ስለተዋጋው ፡ ግርክ ፡ ገደለው ፡ ኒካዎም ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ልጁ ፡ ፕሶሚቲክ ፡ ከመምሬስ ፡ ሸሽቶ ፡ ወደ ፡ ነነዌ ፡ ሂዶ ፡ ከአሱርባረጋል ፡ ጋር ፡ ተገናኝቶ ፡ የሆነውን ፡ ሁሉ ፡ በዝርዝር ፡ ነገረው ። ኃይለኛው ፡ አሱርባረጋል ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ በከተማው ፡ በነነዌ ፡ ሳለ ፡ ታኑታሙን ፡ ያደረገውን ፡ ሁሉ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ተናዶ ፡ ራሱ ፡ ጦሩን ፡ እየመራ ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ መጣ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ታኑታሙን ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ምርኮውን ፡ ሁሉ ፡ እንደያዘ ፡ ወደቴብ ፡ ተመልሶ ፡ ነበርና ፡ ከአሱርባረጋል ፡ አልተገናኙም ። ነገር ፡ ግን ፡ የአሶራውያን ፡ ጦር ፡ የታኑታሙንን ፡ ጦር ፡ እያሳደደ ፡ ታኑታሙንን ፡ በቴብ ፡ ስለደረሱበት ፡ ቴብን ፡ ለቆ ፡ ወደ ፡ አባቶቹ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ ናፓታ ፡ መጣ ።

ታኑታሙን ፡ ከነሠራዊቱ ፡ የለቀቀውን ፡ በጣም ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ የሆነውን ፡ የቴብን ፡ ከተማ ፡ የአሞንን ፡ ቤተ ፡ መቅደስና ፡ የሚያማምረውን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሁሉ ፡ የአሶር ፡ ወታደሮች ፡ ክፉኛ ፡ በዘበዙት ። ከቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ከቤተ ፡ መቅደስ ፡ የተገኘው ፡ ማናቸውም ፡ ዓይነት ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ ልብስና ፡ መሣሪያ ፡ እየተዘረፈ ፡ ከሐውልቱ ፡ ጋር ፡ ወደነነዌ ፡ ተጋዘ ።

በዚያ ፡ ዘመን ፡ (፯፻፷፪ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በሬት) ፡ ቴብን ፡ ያገኛት ፡ እልቂትና ፡ ዘረፋ ፡ እስከ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ እንዳታንሰራራ ፡ አድርጓት ፡ ነበር ። ይኸውም ፡ ይታወቅ ፡ ዘንድ ፡ ከሐምላ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ በእስራኤል ፡ የተነሣው ፡ ናሖም ፡ የሚባለው ፡ ነቢይ ፡ በዘመኑ ፡ በራሷ ፡ በነነዌ ፡ ከተማ ፡ ወደሬት ፡ የሚደርስበትን ፡ ውድቀት ፡ ሲገልጽ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ በቴብ ፡ የደረሰውን ፡ አንስቶ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል « ፡ እነሆ ፡ እኔ ፡ በንቺ ፡ (በነነዌ) ፡ ላይ ፡ ነኝ ፡ ይላል ፡ እግዚአብሔር ፡ የሠራዊት ፡ ጌታ ፡ ልብስሽንም ፡ በሬትሽ ፡ እገልጣለሁ ፡ ለአሕዛብም ፡ ራቁትሽን ፡ አሳየሁ ፡ ለመንግሥታትም ፡ ነውርሽን ፡ . . . . የሚያይሽም ፡ ሁሉ ፡ ከንቺ ፡ እየሸሸ ፡ ነነዌ ፡ ተፈታች ፡ ይላል ፡ . . . አንቺ ፡ ከኖአሞን ፡ (ከአሞን ፡ ከተማ) ፡ ትበልጫለሽን ፡ በራሳሽች ፡ መካከል ፡ ከተቀመጠችው ። ወሀም ፡ በዙሪያዋ ፡ ነበራት ፡ ቅጥርዋም ፡ በባሕር ፡ ውስጥ ፡ ነበር ። ነገሩ ፡ ምሥር ፡ (ኢት

የ-ጵያና ፡ ግብጽ) ፡ የማይቆጠሩ ፡ ኃይሉዋ ፡ ነበሩ ። ፋጥ ፡ (ፓንታ ፡ ግብጽ) ፡ የማይቆጠሩ ፡ ሉቢም ፡ (ሊቢያም) ፡ እርሳቸው ፡ የሚረዱሽ ፡ ነበሩ ። ነገር ፡ ግን እርስዎ ፡ ተጋዘኝ ፡ ምርኮም ፡ ተማረከኝ ፡ ሕፃናትዎም ፡ በመንገድ ፡ ሁሉ ፡ ራስ ፡ ተፈጠረጠ ። በጌትዎችዎም ፡ ላይ ፡ እጸ ፡ ተጣጣሉ ። ታላላቆችዎም ፡ ሁሉ ፡ በወንወላት ፡ ታሠሩ ፡ . . . ትንቢተ ፡ ፍሐም ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ፡ ቀጥር ፡ ፭-፲ ።

በውነትም ፡ ይህ ፡ ነቢይ ፡ እንዳመለከተው ፡ የአሞን ፡ መቅደስ ፡ ያለበት ፡ ይህ ፡ የቴብ ፡ ከተማ ፡ ከቀድሞ ፡ ዠምሮ ፡ ኃያላኑ ፡ ፈርዖኖች ፡ እነቱትሞሲስ ፡ እነራምሴስ ፡ እነቱትአንከሙን ፡ በልዩ ፡ ልዩ ሕንፃና ፡ ሐውልት ፡ ያስጊጡት ፡ ታላቅ ፡ ከተማ ፡ የማይፈርስ ፡ ይመስል ፡ ነበር ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ዓለም ፡ አስፈሪውና ፡ ኃይለኛው ፡ ሕዝብ ፡ ተመልሶ ፡ ፈሪ ፡ ምስኪን ፡ እንደሚሆን ፡ የደመቀ ፡ ከተማ ፡ ፈርሶ ፡ ያልደመቀው ፡ መንደር ፡ እንደገና ፡ የደመቀ ፡ ከተማ ፡ ይሆናልና ፡ የዚህ ፡ እጣ ፡ ቴብን ፡ ሲገጥማት ፡ ነቢይ እንዳለው ፡ የአፍራኾቹን ፡ የአሶራውያንን ፡ ከተማ ፡ ነነዌን ፡ ደግሞ ፡ በተራዋ ፡ ሲአክላር ፡ የሚደን ፡ ንጉሥ ፡ ከፃ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ አፈራርሶ ፡ ራሱን ፡ የአሶርን ፡ መንግሥት ፡ ሲጥለው ፡ ወደፊት ፡ እናገኛለንና ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ እንለፈው ።

የመጨረሻው ፡ ኢትዮጵያዊው ፡ ንጉሥ ፡ ታኑታሙን ፡ ከአሶራውያን ፡ ጦር ፡ እየሸሸ ፡ ከመምሬስ ፡ ወደ ፡ ቴብ ፡ ከቴብ ፡ ወደናፓታ ፡ ሄዶ ፡ እንደተቀመጠ ፡ በጌጃጃ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ሞተ ። እንግዲህ ፡ የላዕላይና ፡ የታሕታይ ፡ ግብጽን ፡ አሶር ፡ ስለያዘው ፡ በናፓታ ፡ በራሳቸው ፡ በኢትዮጵያውያኑ ፡ (ኑብያ) ፡ ግዛት ፡ ሽማግሌው ፡ ፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ የሚባለው ፡ የአሚኔሪቲስ ፡ በል ፡ ከታኑታሙን ፡ ቀጥሎ ፡ ነገሠ ። ስለዚህ ፡ ከታኑታሙን ፡ በኋላ ፡ በግብጽ ፡ ላይ ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ገዥነት ፡ ተወግዶ ፡ ሌሎች ፡ ኃያላን ፡ አገሮች ፡ በቢሎን ፡ ፋርስ ፡ ግሪክ ፡ ሮማ ፡ ዓረብ ፡ ቱርክ ፡ ይፈራረቁበት ፡ ገመር ።

ምዕራፍ ፡ ፲፮ ።

በግብጽ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ግዛት ፡ ፍጻሜ-የኢትዮጵያ ፡ የግዛት ፡ ዘመን ።

ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ እንደ ፡ አነበብነው ፡ ግብጾች ፡ ኢትዮጵያውያንን ፡ ገዝተው ፡ ሲያስገብሩ ፡ ከኖሩ ፡ በኋላ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ደግሞ ፡ መልሰው ፡ ግብጽን ፡ ገዙ ። ግብጽንም ፡ የገዙት ፡ የነዚህን ፡ ነገሥታት ፡ ዝርዝርና ፡ የገዙበትን ፡ ጊዜ ፡ የቀድሞ ፡ ጸሐፊ ፡ እንደመሰለው ፡ ሲጽፍ ፡ ያንዱ ፡ ከሌላው ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ በቲንሹ ፡ በአተራረክ ፡ እምብዛም ፡ ሳይራራቅ ፡ በዘመን ፡ ቀጥር ፡ ይለያያል ። እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቀጥር ፡ ፪፻፹ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ በፊት ፡ በበጥሊሞስ ፡ ፊላደልፍ ፡ ዘመን ፡ የነበረው ፡ ማኔቶን ፡ (MANETHON) የሚባለው ፡ በግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ በዘጋጀው ፡ የግብጽ ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ የጠፋው ፡ ጠፍቶ ፡ በተገኘው ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፤

1ኛ : ሰበቆን : (ሻባካ) 8 : ዓመት :

2ኛ : ሰፊኩስ : (ሻባታቃ) 14 ዓመት :

3ኛ : ታርቆስ : ወይም : ታራቆስ : (ታርሐቃ) 18 : ዓመት : በድምሩ : ሶስት ነገሥታት : 40 : ዓመት : ብቻ : መግዛታቸውን : ይጽፋል ።

የቀሩት : ደግሞ : እነሙሴ : ማሪዩት ፤ ሙሴ : ሩገሮ ፤ ለፕስዩሸና : ሬይዝር ፤ ከታዊ ፤ ፓሻ : ድሪዮቶንና : ሻንድዮ : የቀሩትም : ሁሉ : በግብጽ : ጽሑፍ : ላይ : የተገኘውን : በመከተል : ከ751-716 : ዓመት : የገዛውን : የመጀመሪያውን : ንጉሥ ፒያንኪንም : የ25ኛው : ሥርወ : መንግሥት : (ዲናስቲ) : መሥራች : ሳያደርጉ : ከሻባቃ : ዝምረው ፤

1ኛ : ሻባካ : 15 : ዓመት : 716-701 (ከ፯፻፲፮ : እስከ : ፯፻፳ : ዓመት : ከክ : በፊት

2ኛ : ሻባታካ : 12 : ,, 701-690 (ከ፯፻፩ : እስከ : ፯፻፲ : ,, ,,

3ኛ : ታርሐቃ : 26 : ,, 690-664 (ከ፯፻፺ : እስከ : ፯፻፷፬ : ,, ,,

4ኛ : ታኑታሙን : 8 : ,, 664-656 (ከ፯፻፷፬ : እስከ : ፯፻፶፮ : ,, ,,

ድምር : የአራቱ : ነገሥታት : የግዛት : ዘመን : 61 : ዓመት : ይሆናል ።

ሙሴ : ዣን : ሞሪዬ : ደግሞ : ምንም : እንኳን : እንደቀሩት : ነገሥታት : እዚያው : ተቀምጠው : አደላድለው : በይዘቱ : ወረራ : ከገመሩት : ከነዜራክ : ዝምሮ : እስከ : መጨረሻው : ንጉሥ : እስከ : አሚን : አሰሮ : 2ኛ : ድረስ : እንደርሳቸው : ሃሳብ : ዘመኑ : ከ፱፻፵፬ : እስከ : ፯፻፶፩ : (944-651) ዓመት : አድርገው : የኢትዮጵያ : ገዥነት : በግብጽ : የቆዩበትን : ዘመን : 293 ዓመት : አድርሰውታል ።

እነዚህን : ሁሉ : ተመልክቶ : ወደ : እውነት : የሚጠጋ : መካከለኛ : መንገድ : የተፈለገ : እንደሆነ : ግን : የቀድሞዎቹን : ጸሐፊዎች : የነማኔቶን : ወይም : የሞሪዬን : የመጨረሻ : ምርመራ : ስላፈረሰው : እንደደንቡ : የጸጅኛው : ዲናስቲ : መሥራች : ፒያንኪ : 2ኛው : ሊሆን : ይገባል ። እላይ : እንዳልነው : መሥራች የሚያደርጉት : ከርሱ : በኋላ : የነገሠውን : ሻባካን : ነው ። ምክንያቱም : በፒያንኪና : በሻባቃ : መካከል : ታፍናክታና : ልጁ : በኮሪስ : ጣልቃ : ገብተው : ለጥቂት : ጊዜ : ግብጽን : ገዝተው : ፳፬ኛውን : የሳይንስ : ሥርወ : መንግሥት መሥርተዋል ፤ በማለት : ነው ። ነገር : ግን : በፒያንኪና : በታፍናክታ : መካከል : ሊቀ : ከህን : ባለበት : የተፈጸመውን : መሐላ ፤ በሻባቃና : በቦኮሪስ : መካከል : በዚህ : መሐላ : መፍረስ : የተነሣ : የደረሰውን : ጦርነትና : በቦኮሪስ : ላይ : የተፈጸመውን : ቅጣት : የተመለከትን : እንደሆነ : በመሐላ : የተወሰነው : እርቅ : እንደሚረጋ : መመልከት : አለብን : ይኸም : ሲሆን : የጸጅኛው : ዲናስቲ : መሥራች : ፒያንኪ : ነው ። የርሱም : ግዛት : ዘመን : ከ651 እስከ 616 ዓመት : ድረስ : 34 ዓመት : (እንደሌሎቹ : 31) ሲሆን : ከዚህ : 21 : ዓመት : በኢትዮጵያ : ብቻ : ነግሦ : ይሆናልና : የግዛታቸውን : ዝርዝር : ድምሩን : እንመልከት ።

1ኛ : ፒያንኪ : 34 : ዓመት :

2ኛ : ሻባካ : 15 : ,,

3ኛ : ሸባታቃ : 12 : ..

4ኛ : ታርሐቃ : 26 : ..

5ኛ : ታኑታሙን : 8 : ..

የፒያንኪ : የኑብያ : ግዛቱ : 21 : ዓመት : ሳይቆጠር : በግብጽ : ላይ : የቆየውን : የኢትዮጵያውያንን : ግዛት : በድምሩ : 75 : (ሰብአ : አምስት) ዓመት : ግድም : ማድረግ : የተሻለ : ይመስላል ።

እንግዲህ : ግብጽን : ከገዙት : ከኢትዮጵያውያን : የመጨረሻው : ንጉሥ : ታኑታሙን : ከግብጽ : ተመልሶ : በናፓታ : በ፳፻፯ ዓመት : ከሞተ : በኋላ : ከፒያንኪ : ፫ኛ : ቀጥሎ : አሚን : አሰር : የሚባለው : አደላድሎ : የናፓታን : መንግሥት : ያዘ : ለመጀመሪያውም : ጊዜ : የላዕላይ : ግብፅን : ከቀድሞ : ከባቶቹ : ሲያያዝ : እንደመጣው : ከያዘና : ከዚያም : አልፎ : ታሕታይ : ግብጽን : ለመጨመር : ሲል ከግብፃውያኑ : ተዋግቶ : ሲሸነፍ : እንዲያውም : የላዕላይ : ግብጽን : ጭምር : ለቆ : በአገሩ : በኑብያ (ኢትዮጵያ) ብቻ : ተጠቅልሎ : ተቀመጠ ።

ከግብጽ : አሰርባሪፓል : ኢትዮጵያውያንን : አባሮ : መምራስንም : ቴብንም በጦር : ኃይል : ይዞ : በዘረፋም : በምርኮም : እያሰጨነቀ : ከአስገባሪ : በኋላ : በሰፊው : ግዛቱ : ያሉ : የከለዳውያንና : የኤላም : የዋራርቶ : ሕዝቦች : ሸፍተዋልና : ድረስ : የሚል : መልእክት : ስለመጣበት : በግሥጋሴ : ወደ : አገሩ : ተመለሰ ።

ስለዚህ : ግብፃውያኑ : ከአሰራውያኑም : ከኢትዮጵያውያኑም : የነፃነት : ክፍት : ጊዜ : በማግኘታቸው : የሳይሱን : ንጉሥ : የኒቃዎን : ልጅ : ፔሳሜቲክ : ፩ኛ : የተባለውን : አነገሡ ። በርሱ : ውስጥ : ወይም : ከርሱ : ጋር : አሰራውያን : የደለደሉዋቸው : የየአውራጃው : ሐያ : ነገሥታት : ወይም : እንደሄሮዶቲስ : አጻጻፍ : ዶዴካርሽ : (የ፲፪ : ነገሥታት : ግዛት) የሚላቸው : ፲፪ ነገሥታት : አብረውት : ይገዙ : ገመር ። በሆንም : ከመካከላቸው : አንጋፋው : እንደረርዖን : የተቆጠረው : ፕሳሜቲክ : ስለሆነ : በጊዜው : የግብፅን : መንግሥት : እንደ : ቀድሞው : ከፍ : ለማድረግ : የተቻለውን : ሁሉ : አደረገ ። በውስጡም : ከግሪክ : አውራጃ : ይበልጥ : ዋጋ : ለሰጣቸው : ወገን : እየተገዙ : የሚዋጉ : ገጥሞቹን : የግሪክ : ተወላጆችን : ቀጥሮ : የሚቀናቀኑትን : በነሱ : ከያስመታ : በተረፈ : ራሱ : በሰላማዊ : አስተዳደር : ይደክም : ጀመር ። ዳሩ : ግን : ግሪኮች : በርሱ : ሪት : ባለሙዋልነትን : አግኝተው : በሥራ : ሲረዱት : የግብፃውያንና : የሊቢያምቹ : ተወላጆች : በግሪኮቹ : ባለሙዋልነት : ቅር : ስለአላቸው : ውስጡን : ለአስተዳደሩ : አልተባበሩለትም ። በዚህ : ዓይነት : የውስጥ : አስተዳደር : ፖለቲካው : ይኸን : የመሰለ : ችግር : ሲፈጥርበትና : እርሱም : ችግሩን : በትግልና : በብልሐት : ለማሸነፍ : ሲጣጠር : ሊያሸንፈው : ያልቻለው : በቃናሽ : እስያ : ከአ

ሶር : በኋላ : የተነግረውን : የባቢሎንን : ወራሪነት : ነው ። ኢትዮጵያውያን : ለዘለ
ቂታ : በአገራቸው : በናፓታ : ሲቀሩለት : በአሶር : ውስጥ : የነበረው : የባቢሎን :
መንግሥት : በዚህ : ጊዜ : ተነሥቶ : ሁሉንም : አገሮች : ከወረራቸው : በኋላ :
ወደግብጽ : መጣ ። ያመጣውን : ከመተረካችን : በፊት : ከአሶራውያን : ጋር :
የተጣመረውን : አጭር : ታሪኩን : ቀጥሎ : ባለው : ምዕራፍ : እንመልከት ።

ምዕራፍ ፲፯ ።

የመገናኛው : የባቢሎን : መንግሥትና : ንጉሠ : ሐሙራቢ-የጎረቤቱ : የአሶር
መንግሥት : መነሣት ።

ግብጽ : ኃያል : ሥልጣን : ጥበበኛ : በነበረበት : ዘመን : በመካከለኛው : ምሥራቅ :
ሌሎች : የሠለጠኑ : አገሮች : ነበሩ ። እነርሱም : በጤግሮስ : በኤፍራጥስ ወን
ዞች : ግራና : ቀኝ : በመገናኛቸው : ግሪኮች : ሚሶፖታሚያ : በሁለት : ወንዞች
መካከል ፣ ብለው : የሠየጃቸው : የባቢሎንና : የአሶር : አገሮች : ናቸው ። ከነር
ሱም : በደቡብ : በኩል : ከለዳውያን : አሉ ። የነዚህም : ከተሞች : የአሶራውያን :
ነነዌ ፣ የባቢሎናውያን : ባቢሎን ፣ የከለዳውያን : ኡር : ስመ : ጥርነታቸው : ብዙ ፣
ጊዜ : በመጽሐፍ : ቅዱስ : ተጠቅሶ : ይገኛል ።

ከነዚህ : ከሦስቱ : በሰሜን : በጤግሮስ : ወንዝ : በኩል : ያለው : አሶር :
በባቢሎን : ንጉሥ : በሐሙራቢ ፣ ጊዜ : ደካማ : ስለነበረ : ለባቢሎን : መንግ
ሥት : እንደ : አንድ : አውራጃ : ይቆጠር : ነበር ። ከሐሙራቢ ፣ ሞት : በኋላ : ደግሞ
አሶር : ኃይለኛነትን : አግኝቶ : ባቢሎንንና : በዙሪያው : ያሉትን : አገሮች : እንደ
ገዛ : በሚቀጥለው : እንመለከታለን ።

በባቢሎንና : በአሶር : ነምሩድ : የሚባል አደን የሚወድ : ኒኑስ : የሚባል :
የነነዌን : ከተማ : የከተመ ፣ ሰሚራሚስ : የምትባል : የባቢሎንን : ከተማ : ያስጊ
ጠች : ተዋጊ : ንግሥት ፣ ስርዳናፓል : የነነዌ : ከተማ : በጠላት : ቢከበብበት : ሀብቱ
ንና : ቤተ : ሰቡን : ሰብስቦ : በረቃዱ : ከአሳት : ነበልባል : ውስጥ : ጉብቶ : ሞተ ፣
የሚሉት : ነገሥታት : እንደነበሩ : በጥንት : የግሪክ : ጸሐፊዎች : ዘንድና : በመጽ
ሐፍ : ቅዱስ : በንጻንድ : ቦታ : ይገኛል ።

ስለአሶርና : በባቢሎን : ሕዝብ : በየታሪኩ : መጽሐፍ : እንደሚገኘው : ከክር
ስትና : በፊት : ሦስት : ሺ : ዓመት : ላይ : ከወደ : ሰሜን : የወረዱ : ሱሚሪያን :
የሚባሉ ፣ ሌሎች : ደግሞ : አካድያን : የሚባሉ ዘራቸው : ሴማዊ : የሆነ : በደቡብ
በኩል : ያለውን : ይዘው : ሱሚሪያን : የተባሉት : የኡርን : ከተማ : አካድያን : የተ
ባሉት : የአካድን : ከተማ : ከትመው : ይኖሩ : ነበር ። ከነዚህ ፣ ከሁለቱ : ክፍሎች :
አካድያን : የተባሉት : የሴም : ዘሮች : ከደቡብ : ዓረብ : ወደኢትዮጵያ : ከተሻገሩት :
ጋር : የሬደልና ፣ የቋንቋ ፣ የዘር ፣ ቅርብ : ግንኙነት : እንዳለ : የቅርብ : ጊዜ :
ጸሐፊዎች : ያምናሉ ።

እነዚህ ፡ ሕዝቦች ፡ ከዋነኛው ፡ ንጉሥ ፡ ከሐሙራቢ ፡ በፊት ፡ ከሦስት ፡ ሺ ፡ እስከ ፡ ሁለት ፡ ሺ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ መንግሥት ፡ አቋመው ፡ በነገሥታት ፡ መመራታቸው ፡ በዛሬ ፡ መርማሪዎች ፡ ዘንድ ፡ ታውቋል ። ሱመሪያን ፡ በነበሩበት ፡ ክፍል ፡ በተለይ ፡ ተሎ ፡ በተባለው ፡ ሥፍራ ፡ አንድ ፡ ጉዳይ ፡ የተባለ መስፍን ፡ (ንጉሥ?) ፡ ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ለሚባለው ፡ አምላኩ ፡ የሚያሠራውን ፡ የቤተ ፡ መቅደስ ፤ ፕላን ፡ በእጁ ፡ እንደያዘ ፡ ሐውልቱ ፡ ተሠርቶ ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ንጉሡ ለአምላኩ ፡ እንደዚህ ፡ ሲለው ፡ ይነበባል ። «ንጉሥ ፡ ሆይ ፤ ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ሆይ ፡ ጎርፍን ፡ (መዓትን?) ፡ የምታቆም . . . . ፡ ትእዛዝህን ፡ በትክክል ፡ እፈጽማለሁ ። ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ሆይ ፡ ቤተ ፡ መቅደስህን ፡ በደስታ ፡ አሠርቼ ፡ ወደ ዚያ ፡ አገባኋለሁ ። . . . . ባርከው ፡ ባርከው . . . . » ይልና ፡ ቀጥሎ ፡ ቤተ ፡ መቅደሱ ፡ የተመረቀለት ፡ ሰባት ፡ ቀን ፡ ሙሉ ፡ በዓል ፡ ተደርጎ ፡ በዚህ ፡ በዓል ፡ ሰዎን ፡ የከተማው ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ ገረድ ፡ ከእመቤቷ ፡ አሸከር ፡ ከጌታው ፡ የእኩልነት ፡ መብት ፡ አግኝተው ፡ በደስታ ፡ እንደዋሉ ፡ እንደዚሁ ፡ ክፉ ፡ ንገሮች ፡ ወደ ፡ ደግ ፡ እንደተለወጡ ፡ ያመለክታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሱሜርና ፡ አካድ ፡ በተባሉት ፡ ዘሮች ፡ ላይ ፡ ሌሎች ፡ ሴማዊ ፡ ዘሮች ፡ በየጊዜው ፡ እየተደባለቁ ፡ የከለዳውያንንና ፡ የባቢሎንን ፡ የመዠመሪያውን ፡ መንግሥት ፡ ከቀድሞው ፡ የበለጠ ፡ አቋቋሙ ። በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ውስጥ ፡ ተደጋግማ ፡ የተነሳቸው ፡ የባቢሎን ፡ ከተማ ፡ በሁለት ፡ ሺ ፡ አምስት ፡ መቶ ፡ እና ፡ በሁለት ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ተመሥርታ ፡ ከቀን ፡ ወደ ፡ ቀን ፡ እየደመቀች ፡ ሄደች ። ከአሶር ፤ ከሜዶን ፤ ከሕንድ ፤ ከፋርስና ፡ ከአርሜን ፤ ከግብፅ ፡ ለሚመጡ ፡ ነጋዴዎች ፡ ዋና ፡ መገናኛና ፡ የሸቀጥ ፡ መገበያያ ፡ መደብር ፡ ሆነች ። እንደዚህ ፡ ሆኖ ፡ በደመቀችበት ጊዜ ፡ ሐሙራቢ ፡ የሚባል ፡ ኃይለኝነትን ፤ አዋቂነትን ፤ ከሕግ ፡ ሐጋጊነት ፡ ጋር ፡ አጣምሮ ፡ የያዘ ፡ ንጉሥ ፡ ተነሳላቸው ። እርሱም ፡ ለባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ ለመገመሪያው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዳናስቲ) ጌኛ ፡ ንጉሥ ፡ ነው ። ይህ ፡ ንጉሥ ፡ የነበረበትን ፡ ዘመን ፡ የቀድሞ ፡ ሊቃውንት ፡ ፪፯ ፡ ፩፻ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ሲያደርጉት ፡ የቆዩትን ፡ ያሁን ፡ ሊቃውንት ፡ እነቦታ ፡ (Botta) እንደላጋሮት ፡ (Delaporte) እነሞርጋ ፡ (Morgan) ፪፯ ፡ ፩፻-፩፻፱፻፳፩ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ላይ ፡ አሳርፈውታል ።

ሐሙራቢ ፡ በነገሠ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ሁለት ፡ ነገድ ፡ የሚቆጠሩትን ፡ አካድና ሱሜርን ፡ በአንድነት ፡ አዋሕዶ ፡ የአሶርን ፡ የኤላምን ፡ አገሮች ፡ ሁሉ ፡ አየውጋ ፡ የባቢሎን ፡ ወይም ፡ የከለዳውያን ፡ መንግሥት ፡ የሚባለውን ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አደረገው ።

ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ የሐሙራቢ ፡ ስመ ፡ ጥርነት ፡ ሕግና ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ በማውጣት ነው ። እርሱ ፡ የሕግና ፡ የሰላም ፡ ሰው ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ ያወጣቸው ፡ ሕጎች ፡ ምን ፡ ምን ፡ እንደሚሉ ፤ በምን ፡ ቋንቋ ፤ በምን ፡ ፊደል ፤ እምን ፡ ላይ ፡ እንደተጻፉ ፡ መርማሪው ሁሉ ፡ ከቀድሞው ፡ በበለጠ ፡ በትክክል ፡ ለመረዳት ፡ በሚፈላለግበት ፡ ጊዜ ፡ ሞርጋን ፡ የሚባለው ፡ የፈረንሳዊ ፡ ተወላጅ ፡ አንደ ፡ ኤው ፡ ቀጥሮ ፡ ፩፻፱፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሰ ፡ ስ ፡ በሚባል ፡ (በኤላም ፡ አገር ፡ የከተማ ፡ ፍራሽ ፡ ውስጥ ፡ ከሐሙራቢ ፡

ሐጎች፡ አጋማሹን፡ ፪፡ ሜትር፡ ከ፳፭፡ ሳንቲም፡ ቁመት፡ ባለው፡ ባንድ፡ ጥቁር
 ደንጊያ፡ ላይ፡ ተቀርጾ፡ አገኘው። በዚህ፡ ደንጊያ፡ ከወደ፡ ላይ፡ ወገን፡
 ሻማሽ፡ (ወይም፡ ስህ፡ ማስህ)፡ የሚባለው፡ የፍርድ፡ አምላክ፡ በዙፋኑ፡ ተቀምጦ
 በቀኝ፡ እጁ፡ እንደ፡ ጸሐፊ፡ ብርዕ፡ ጨብጦ፡ በፊቱ፡ ንጉሠ፡ ሐሙራቢ፡ በትሕ
 ትና፡ ቆሞ፡ ሕግ፡ እንደሚጠይቀውና፡ አምላኩ፡ እንደሚነግረው፡ ዓይነት፡ ይታ
 ያል። በላይ፡ ላይ፡ ሐሙራቢ፡ ከአምላኩ፡ ተቀብሎ፡ ስለቤተ፡ ሰብ፡ አኃር
 ስለግል፡ ሀብት፡ ስለሥራ፡ ስለወታደርነት፡ ለሕዝቡ፡ የሰጠው፡ ሕግ፡ በጥንቱ፡ የባ
 ቢሎናውያን፡ ፊደል፡ ተጽፎ፡ ተገኘ። ከዚያ፡ በየጊዜው፡ ከባቢሎናውያን፡ ቋንቋ፡
 ወደየቋንቋው፡ ተተረጎመ። ወደፊረንሳዊ፡ ከተተረጎመው፡ ውስጥ፡ አሁን፡ ወደ፡
 አማርኛ፡ ስንመልሰው፡ በውስጡ፡ ሐሙራቢ፡ ንጉሥ፡ በዘመኑ፡ ያወጣው፡ ሕግ፡
 እንደዚህ፡ ሲል፡ ይገኛል።

የሐሜራቢ፡ ሕግ።

„አንድ፡ ሰው፡ የመሬቱን፡ ግድብ፡ ከመሥራት፡ ቸል፡ ብሎ፡ የውሃ፡ ጎርፍ፡
 በርሱ፡ መሬት፡ ላይ፡ አልፎ፡ የሌላውን፡ መንደር፡ ስንዴ፡ (ሰብል)፡ ያበላሸ፡ እንደ
 ሆነ፡ ቸልተኛው፡ ይከፍላል። መክፈል፡ ቢያቅተው፡ እርሱ፡ ከነገብረቱ፡ ይሸጥና፡
 መንደረተኞቹ፡ ይካፈሉ።

አንድ፡ ባለመሬት፡ መሬቱን፡ እንዲአርሰለት፡ ላንድ፡ ገበሬ፡ ሰጥቶ፡ አራት
 ዓመት፡ ሲያርስና፡ እርሻውን፡ ሲያለሰልሰው፡ ከቆየ፡ በኋላ፡ በአምስተኛው፡ ዓመት
 ገበሬውና፡ ባለመሬቱ፡ ሰብሱን፡ እኩል፡ ይካፈሉ።

አንድ፡ ሰው፡ ከሌላው፡ በሬ፡ ወይም፡ አህያ፡ ተውሶ፡ በሚዳ፡ ሳለ፡
 አንበሳ፡ መጥቶ፡ ከብቱን፡ የበላበት፡ እንደሆነ፡ ባለቤቱ፡ ሊከፍለው፡ አይችልም።

አንድ፡ ልጅ፡ አባቱን፡ የመታ፡ እንደሆነ፡ እጁን፡ ይቆረጥ።

አንድ፡ ሰው፡ ነፃ፡ የሆነውን፡ የሌላውን፡ ሰው፡ ዓይን፡ አንቁሮ፡ ያጠፋ
 በት፡ እንደሆነ፡ የርሱንም፡ ያጥፋበት።

አንድ፡ ሐኪም፡ በጠና፡ የታመመውን፡ ነፃ፡ ሰው፡ በመደብ፡ ወስሬ፡ አክ
 ጥት፡ የገደለው፡ እንደሆነ፡ እጁን፡ ይቆረጥ።

አንድ፡ መሐንዲስ፡ ያንዱን፡ ሰው፡ ቤት፡ በጥንካሬ፡ ሳይሠራለት፡ ቀርቶ፡
 ያ፡ ቤት፡ ወድቆ፡ ባለቤቱን፡ የገደለው፡ እንደሆነ፡ መሐንዲሱ፡ ይገደል። የባለ
 ቤቱ፡ ልጅ፡ እንደሆነ፡ የሞተው፡ የመሐንዲሱ፡ ልጅ፡ ይገደል። ሰው፡ ሳይሞት
 በቤቱ፡ መፍረስ፡ ዕቃ፡ ብቻ፡ እንደሆነ፡ የተበላሸው፡ መሐንዲሱ፡ ዕቃውን፡ ይተ
 ካና፡ ቤቱን፡ በከሣራው፡ መልሶ፡ ይሥራለት።

አንድ፡ የጦር፡ መኰንን፡ ወይም፡ ወታደር፡ ክተት፡ ተብሎ፡ ከታወጀ፡
 በኋላ፡ ወደ፡ ሰልፍ፡ ያልመጣ፡ እንደሆነ፡ ወይም፡ ምትክ፡ የላከ፡ እንደሆነ፡
 ይገደል። የርሱንም፡ ቤት፡ በምትክ፡ የመጣው፡ ሰው፡ ይውሰድበት።

እነዚህን ፡ የመሳሰሉ ፡ ከጊዜአችን ፡ አራት ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ ለረቀው ፡
ዘመን ፡ የሚገቡ ፡ ምናልባትም ፡ አስደናቂ ፡ የሆኑ ፡ ለዛሬው ፡ ዘመን ፡ ግን ፡
ያልተጠሩና ፡ ጉድለት ፡ ያላቸው ፡ የሚመስሉንን ፡ ሕግ ትልቁ ፡ ሐሙራቢ ፡
በዘመኑ ፡ እያዘጋጀ ፡ ሕዝቡን ፡ በደንብና ፡ በሥርዓት ፡ ያስተዳድር ፡ ነበር ።
የቀረው ፡ ቀርቶ ፡ በተገናኛችሁ ፡ ጊዜ ፡ ስላም ፡ ይሁንልህ ፡ ወይም ፡ ስላም ፡
ላንተ ፡ ይሁን ፡ ተባባሉ ፡ ብሎ ፡ ማዘዝ ፡ የገመረ ፡ እርሱ ፡ ነው ፡ ይባላል ።
በዚሁ ፡ ምክንያት ፡ ሐሙራቢ ፡ ሕግ ፡ አጋጊው ፡ (ሠራው) ንጉሥ ፡ ከመባል ፡
ጋር ፡ የሰላም ፡ ንጉሥ ፡ የጽድቅ ፡ ንጉሥ ፡ መባልን ፡ አግኝቷል ።

የእስራኤል ፡ የነገድ ፡ አባት ፡ አብርሃም ፡ መገናኛው ፡ የሚቀመጠው ፡ የሐ
ሙራቢ ፡ ከተማ ፡ በምትሆን ፡ በኡር ፡ ነበር ። የኡር ፡ ከተማ ፡ የምትገኘው ፡ በከለዳ
ውያን ፡ ውስጥ ፡ ከባቢሎን ፡ ከተማ ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ ነው ። አብርሃም ፡ በዚች ፡
ከተማ ፡ ከከለዳውያን ፡ ጋር ፡ ሲኖር ፡ እግዚአብሔር ፡ ተገልጿለት ፡ “ከገርህ ፡ ውጣ ፡
ከዘመዶችህም ፡ ከባትህም ፡ ቤት ፡ ተለይ ፡ እኔ ፡ ወደማሳይህ ፡ ምድር ፡ (ወደካን) ፡
ሲል ፡ እግዚአብሔር ፡ እንዳዘዘው ፡ በብሉይ ፡ ኪዳን ፡ በአሪት ፡ ዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡
፲፪ ፡ ተጽፏል ።

ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ እልፍ ፡ ብሎ ፡ በዚሁ ፡ በዘፍጥረት ፡ በምዕራፍ ፡ ፲፬ ፡ አብርሃ
ምን ፡ መልክ ፡ ጸዴቅ ፡ የሚባል ፡ የሳሌም ፡ ንጉሥ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ከህን ፡ የነበረ ፡
እንደባረከው ፡ አብርሃምም ፡ ለዚሁ ፡ ለሰላም ፡ ንጉሥ ፡ ከከብቱ ፡ ሁሉ ፡ ከአሥር ፡
አንድ ፡ (አሥራት) ፡ አውጥቶ ፡ እንደገባለት ፡ ይናገራል ። አንዳንድ ፡ ጸሐፊዎች ፡
አብርሃም ፡ የገበረለት ፡ የሳሌም ፡ ንጉሥ ፡ የተባለው ፡ ሐሙራቢ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡
ብለው ፡ የተጠራጠሩ ፡ አሉ ። በአውነትም ፡ ሐሙራቢ ፡ የባቢሎን ፡ ንጉሥና ፡ አብር
ሃም ፡ የነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ጳኛውና ፡ ፲፱ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ስለሆነ ፡
ሐሙራቢም ፡ በዚሁ ፡ ዘመን ፡ ሁሉን ፡ ጠቅሎ ፡ የሚገዛ ፡ የሳሌም ፡ (ሰላም)ና ፡ የጽ
ድቅ ፡ (ፍርድ) ንጉሥ ፡ ስለሆነ ፡ መልክ ፡ ጸዴቅ ፡ የተባለው ፡ ሐሙራቢ ፡ ይሆን ፡
ይሆናልና ፡ አሁን ፡ ወደታሪኩ ፡ እንመለስ ።

ም ዕ ራ ፍ ፲፮ ።

የግብዎችና ፡ የአሶራውያን ፡ ልዩነት-የአሶራውያን ፡ ጭክኔ ።

ሐሙራቢ ከዓርባ ፡ ዓመት ፡ በላይ ፡ ገዝቶ ፡ ከሞተ ፡ ወዲህ ፡ እየተከታተሉ ፡
በነገሡበት ፡ ዘመን ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ ድካም ፡ ተሰማው ፡ ሊያደክሙት ፡ የቻሉ
ትም ፡ የርሱ ፡ ተገዥ ፡ የነበሩት ፡ በሰሜን ፡ ያሉት ፡ አሶራውያን ፡ ናቸው ። እነዚህም ፡
ሕዝቦች ፡ እነራምሴስ ፡ ዳግማዊ ፡ በ፲፫ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ የተዋጉዋቸው
የሂቲቲ ፡ የኬታ ፡ ነገዶች ፡ ናቸው ። እነሱም ፡ ከሲት ፡ ከተባሉት ፡ ጋር ፡ ሕብረት ፡
አድርገው ፡ በከተማቸው ፡ በአሶር ፡ ሲኖሩ ፡ በኋላ ፡ በሺ ፡ ሁለት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡
ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ግድም ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ ወርደው ፡ ከሕዝቡ ፡ ተዋግተው ፡ የባቢ
ሎንን ፡ ከተማ ፡ ዘርፈው ፡ የሐሙራቢን ፡ ገናኘውን ፡ የባቢሎንን ፡ መንግሥት ፡ መል
ሰው ፡ የአሶር ፡ መንግሥት ፡ አውራጃ ፡ አደረጉት ። እንደዚሁም ፡ በአጠገቡ ፡ ክሉት ፡
አገሮች ፡ መካከል ፡ የሚደን ፡ መንግሥት ፡ አየለና ፡ ግዛት ፡ ለግዛት ፡ ሰቀማሙ ፡
ቆይተው ፡ እንደዚሁም ፡ በቢሎናውያንም ፡ እየሸረቱ ፡ ከአሶር ፡ ተገዥነት ፡ ነፃ ፡ ለመ

ውጣት ፡ ሲታገሉ ፡ አሰራውያኑ ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እያየሉ ፡ ሄዱ ። ነገሥታቶቻቸው ፡ ሰልምናጽር ፣ ሳርጎን ፣ ሰናክራም ፣ አሳርሐዶን ፣ አሱርባኒታል ፡ ኃይላቸውንና ፡ ገናንነታቸውን ፣ በጭካኔ ፡ አረጋገጡ ። በዙሪያቸው ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ በቢሉንን ፡ ኤላምን ፡ ሰማርያንና ፡ ይሁዳን ፡ ፍልስጥኤምን ፡ ሞግብን ፡ ሐማትን ፡ እየተዋጉ ፡ በማሸነፍ ፡ የማረኩትን ፡ ነገሥታት ፡ ከነሕይወታቸው ፡ ቆዳቸውን ፡ እየገፈፉ ፡ በመቅጣት ፡ የቀረውንም ፡ ምርኮኛ ፡ በጅምላ ፡ በወታደር ፡ እያንጋጉ ፡ ወንዳንና ፡ ሴቱን ፡ ወደ ፡ ነገዌ ፡ እየወሰዱ ፡ ሥራ ፡ በማሠራት ፡ ግዛታቸውን ፡ አጸኑ ።

ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ ሳርጎን ፡ ከኢትዮጵያዊው ፡ ፊርዖን ፡ ከሸባካ ፡ (ሰባኮን) ፡ ጋር ፣ ልጁ ፡ ሰናክራም ፡ ደግሞ ፡ ከሸባቶካና ፡ ከታርሐቃ ፡ ጋር ፡ አሳርሐዶን ፡ ከታርሐቃ ፡ ጋር ፣ አሱርባኒታልም ፡ ከታኑታሙን ፡ ጋር ፡ ያደረጉትን ፡ ጦርነት ፡ ተመልክተናል ።

በጠባይና ፡ በመልክ ፡ ግብፃውያንና ፡ አሰራውያን ፡ በጣም ፡ ይለያያሉ ። አሰራውያን ፡ በየታሪኩ ፡ በየሐውልቱ ፡ ላይ ፡ እንደሚታዩት ፡ ፊታቸው ፡ ረዣዥም ፡ አፍንጫቸው ፡ ዘለግ ፡ ያለ ፣ ጢማሞች ፡ ሰውነታቸው ፡ ጠንካራ ፡ ጥብቅ ፡ ሲሆን ፡ ግብፃውያኑ ፡ ፊታቸው ፡ አጠር ፡ ያለ ፡ ሆኖ ፡ ወደ ክብነት ፡ ያደላል ። በጠባይ፡ደግሞ ፡ አሰራዊ ፡ ለሰው ፡ የማይሳሳ ፡ ጨካኝ ፡ ለምርኮኛው ፡ የማይራራ ፡ በመዋጋትና፡ደም ፡ በማፍሰስ ፡ ደስታ ፡ የሚሰማው ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ሥጋዊነት ፡ ወደ፡ጥቅም ፡ የሚያዘነብል ፡ ሲሆን ፡ ግብፃዊው ፡ በሃይማኖት ፡ ረገድ ፡ ርቀት ፡ መንፈሳዊነት ፡ የቀለም ፡ ሰውነት ፡ ይሰማዋል ። ባለፈው ፡ ታሪኩ ፡ እንዳነበብነው ፡ ግብፃዊ ፡ በገገግንነት ፡ መዋጋቱ ፡ ከማረካቸው ፡ ውስጥ ፡ ለየአማልክቱ ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ ልማድ ፡ እየመታ ፡ ወይም ፡ እያረደ ፡ መሠዋቱ ፡ በይቀር ፡ በጅምላ ፡ በምርኮኛ ፡ ላይ፡እንደ አሰራዊ ፡ ጭካኔና ፡ የዕብሪት ፡ አገዳደል ፡ አይፈጽምም ።

ስለአሰራውያን ፡ ተዋጊነትና ፡ ጭካኔ ፡ ለመረዳት ፡ አሱር ፡ ናዚር ፡ አባል ፡ የሚባለው ፡ በ፳፫፻፱ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ግድም ፡ የነገሠው ፡ ንጉሥ ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፣ ወደ ፡ አንድ ፡ ወደ ፡ ሸፈተ ፡ አገር ፡ ዘምቶ ፡ ሲመለስ ፡ በደንጊያ ፡ ላይ ፡ ያስቀረጸውን ፡ ጽሑፍ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ስንመለከት ፡ የአሰራውያንን ፡ ጭካኔ ፡ ያስረዳናል ።

«ተራራውን ፡ አልፎ ፡ ሄድሁ ፡ ወደ ፡ ሁላይ ፡ ምሽግ ፡ ወደ ፡ ኪናቡ ፡ ደረስሁ፤ እንዳንድ ፡ የነፋስ ፡ ማዕበል ፡ ተወርውራ ፡ በከተማይቱ ፡ ላይ ፡ ወድቁ፡ አሸነፍኋት። ፯፻ ፡ የሚሆኑትን ፡ ተዋጊዎቿን ፡ በሰይፍ ፡ አስገደልኋቸው ፣ ፫ሺ ፡ የሚሆኑትን ፡ ከእሳት ፡ ነበልባል ፡ ላይ ፡ አስጣልኋቸው ። ሁላይን ፡ (አለቅዮውን) ፡ ግን ፡ እኔው ፡ ራሴ ፡ አስተኝቼ ፡ ከነሕይወቱ ፡ ቆዳውን ፡ በገዛ ፡ እጄ ፡ ገፍፌ ፡ እግምቡ ፡ ላይ፡ለጠፍሁት» ፡ ይላል ። ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ አልፎ ፡ ሱዝ ፡ ወደምትባለው ፡ የኤላም ፡ ከተማ ፡ ዘምቶ ፡ ከተማይቱን ፡ ከቦ ፡ ከስጨነቀ ፡ በኋላ ፡ የኤላም ፡ ነገሥታት ፡ ሀብት ፡ ያለበትን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት፡ዘርፎ ፡ በገሪቱ፡ያደረገውን፡ግፍና፡ዕብሪት፡ እንደ ፡ መልካም ፡ ሥራ፡እንደ

ኃይል ፤ ፈጀሁት ፤ ያሉት ፡ ትዝ ፡ ይለናል ። እንደእውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ በዓ
ልዋ ፡ ጦርነት ፡ የሞተው ፡ ሞቶ ፡ ከሺ ፡ አምስት ፡ መቶ ፡ በላይ ፡ ተማርኮ ፡ አምስት ፡
ሺ ፡ የሚሆነው ፡ ደግሞ ፡ ቆስሎም ፡ ሳይቆስልም ፡ እየሸሸ ፡ ወደ አስመራ ፡ ገብቷል ። ነገር ፡
ግን ፡ ዘር ፡ ከገመድ ፡ ይስባል ፡ እንደሚባለው ፡ የአሰራው ያን ፡ ዘር ፡ ሲማዊ ፡ ሲሆን ፡
ከነዚያ ፡ አንድ ፡ ክፍል ፡ ነገደ ፡ የቅጣን ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ ዓረብ ፡ መጥቶ ፡ ከዚያ ፡
የኤርትራን ፡ በሕር ፡ ተሻግሮ ፡ ወደ ፡ ዛሬይቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገብቶ ፡ የዛሬይቱ ፡
ኢትዮጵያ ፡ ነዋሪ ፡ ሕዝብ ፡ መሪና ፡ አስተማሪ ፡ ሲሆን ፤ ክርስትና ፡ ያለሰለሰው ፡
ንጉሥ ፡ ያልጨረሰውን ፡ ጠላቱን ፡ አንድ ፡ ሳላስቀር ፡ ጨረሰሁት ፡ ማለትን ፡ ከባቶቹ ፡
ከሴማውያን ፡ እንደ ፡ ወረሰ ፡ ይሰማናል ።

ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ እንመለስ ።

አሰራውያን ፡ እንደኢትዮጵያውያን ፡ ከጦርነትና ፡ ከዕረፍት ፡ የሚተርፈውን ፡
ጊዜያቸውን ፡ በአደን ፡ ያሳልፉ ፡ ነበር ። በደኑት ፡ አውራ ፡ በጣም ፡ መርከርና ፡
መመካት ፡ ይወዱ ፡ እንደነበረ ፡ ያደኑትን ፡ አውራና ፡ ያደኑን ፡ አኳኋን ፡ የሚያ
ሳይ ፡ ሐውልት ፡ በዘመናቸው ፡ ያሠሩት ፡ በዛሬ ፡ ዘመን ፡ ከሐውልት ፡ ላይ ፡ ይገኛል ።
ግብፅን ፡ ፈርዖን ፡ ሆኖ ፡ ከገዛው ፡ ከታኑታሙን ፡ ጋር ፡ ለጦርነት ፡ የተሳለ
ፈው ፡ ታላቁቱን ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ከተማ ፡ ቴብን ፡ በዝብዘ ፡ ያፈራረሳት ፡
የአማራርዶን ፡ ልጅ ፡ አሱርባረባል ፡ በንደኛው ፡ የአደን ፡ ሐውልቱ ፡ ስር ፡ እኔ ፡
አሱርባረታል ፡ የወራዊት ፡ ንጉሥ ፡ የአሱር ፡ አገር ፡ ንጉሥ ፡ ሁለት ፡ አንበሳ ፡ ገደ
ላሁ ። የአስታርን ፡ የጦርነትን ፡ አምላክ ፡ ኃይለኛ ፡ ቀስት ፡ በነሱ ፡ ላይ ፡ ደገንሁ
ባቸው ፡ የመጠዋና ፡ የሰለት ፡ መሥዋዕትም ፡ አቀረብሁባቸው ፡ ብሎ ፡ ያስቀረጸው ፡
በነፃ ፡ ከተማ ፡ ይታያል ። ኤ ፡ ማሌና ፡ ገር ፡ ይበሐቅ ፡ የሚባሉት ፡ ሁለት ፡ ሊቃው
ንት ፡ ምሥራቅና ፡ ግሪክ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ ለትምህርት ፡ ያዘጋጁትን ፡ መጽ
ሐፍ ፡ ከገጽ ፡ ፶፰ ፡ እስከ ፡ ፸፯ ፡ ተመልከት ።

ምዕራፍ ፲፱ ።

ሁለተኛው ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ አነሣሰና ፡ ሲአክሳር ፡ የሚዶን ፡ ንጉሥ-
የባቢሎን ፡ ንጉሥ ፡ ናቡከደነጾርና ፡ የጽኑል ፡ ምርኮ ።

የአሰር ፡ ንጉሥ ፡ አሱርባረታል ፡ ከአባቶቹ ፡ ከነአሣርሐዶን ፡ ከነሰናክሬም ፡ የባ
ለጠ ፡ የአሰርን ፡ መንግሥት ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አድርጎ ፡ ነበር ፡ ጥንት ፡ የግብጽ ፡ ታላ
ላቅ ፡ ነገሥታት ፡ እነቱትሞሲስ ፡ እነራሞሴስ ፡ ወደኑብያም ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ ወደ ፡
መካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ ወደነኬታ ፡ ወደነሂቲቲ ፡ (ሶርያ-ፖለስቲን) ፡ እየዘመቱ ፡
ከየከተማው ፡ በዘረፉት ፡ ሀብት ፡ ከብረው ፡ እንደነበር ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ በፋንታ
ቸው ፡ አሰራውያን ፡ ግብጽን ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ በያዙ ፡ ጊዜ ፡ የታወቁትን ፡ ከተ
ማዎች ፡ እነቴብን ፡ ይዘው ፡ በፈራረሷት ፡ ጊዜ ፡ በዚያ ፡ ያለውን ፡ የፈርዖኖቹን ፡
የአማልክቱን ፡ የነአሞንን ፡ የደለባ ፡ ሀብት ፡ ዘርፈው ፡ በመውሰድ ፡ በአጠገባቸው
ክሉት ፡ ከተሞች ፡ ከባቢሎን ፡ ከኡር ፡ (ከላዳውያን) ፡ ከሱዝ ፡ (ኤላም) ፡ ከሜዶን ፡
ከልዳ ፡ የተገኘውን ፡ ሀብትና ፡ መሣሪያ ፡ ሁሉ ፡ በንድነት ፡ ወደነፃ ፡ እያጋዙ ፡ ቤተ
መንግሥታቸውን ፡ አከበሩት ፤ የነፃነት ፡ ከተማ ፡ ታላቅ ፡ አድርገው ፡ አደመቋት ።

አሁን ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ እየተቀጠቀጡ ፡ እየተዘረፉ ፡ ሲገዙ ፡ የነበሩት ፡ የባቢ
ሎን ፡ የግብፅ ፡ የኤላምና ፡ የሚዶን ፡ አገሮች ፡ ኃይለኛው ፡ አሰርባኒጋል ፡ ሲሞት
ላቸው ፡ የአሰርን ፡ የአገዛዝ ፡ ቀንበር ፡ ጥለው ፡ የረሳቸውን ፡ ነፃነት ፡ ለማቋቋም ፡
መንቀሳቀስ ፡ ገሮራ ፡ ከሐሙራቢ ፡ ሞት ፡ ወዲህ ፡ ደክሞ ፡ ለአሰር ፡ እንደ ፡ አንድ ፡
አውራጃ ፡ ሆኖ ፡ የነበረው ፡ ባቢሎን ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ የትንሣኤው ፡
ጊዜ ፡ ተቃረቦ ፡ የመጀመሪያው ፡ ትንሣኤ ፡ በሐሙራቢና ፡ በአባቶቹ ፡ ጊዜ ፡
ስለተፈጸመ ፡ የባቢሎን ፡ የአሁኑ ፡ ትንሣኤ ፡ ዳግም ፡ ትንሣኤ ፡ መሆኑ ፡ ነው ።

ለመጀመሪያው ፡ ጊዜ ፡ ከነዚህ ፡ የአሰር ፡ ተገዥ ፡ ከነበሩት ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ ለጊ
ዜው ፡ የመነሣት ፡ ዕድል ፡ ያጋጠመው ፡ የሚዶኑ ፡ ንጉሥ ፡ ፍራኦርቲስ ፡ ነው ። እር
ሱም ፡ በአገሩ ፡ ኃይል ፡ ሲሰማው ፡ የኃይለኛው ፡ የአሰርባኒጋል ፡ ልጅ ፡ ሳራከስ ፡
ደካማ ፡ መሆኑን ፡ በተረዳ ፡ ጊዜ ፡ ጦርነት ፡ አነሣበት ፡ ቢሆንም ፡ ሁለቱም ፡ ፈጽ
መው ፡ ሳይሸናፍ ፡ ፍራኦርቲስ ፡ ሞተና ፡ በመንግሥቱ ፡ የተከተለው ፡ ልጁ ፡ ሲኦ
ክሳር ፡ ከአባቱ ፡ የበለጠ ፡ አይሎ ፡ ሳራከስንና ፡ የአሰርን ፡ መንግሥት ፡ አስጨነ
ቃቸው ።

የአሰሩ ፡ ንጉሥም ፡ ሲኦክሳርን ፡ ለመመለስ ፡ አቅም ፡ ስላነሰው ፡ በሰሜን ፡
የሚኖሩትን ፡ ክፉ ፡ ሕዝቦች ፡ (መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ጎግ ፡ ማጎግ ፡ የሚላቸውን ?) ለአ
ርዳታ ፡ ጠቀሰበት ። እነሱም ፡ በካውካዝ ፡ በኩል ፡ አልፈው ፡ በመንገዳቸው ፡ ያገኙ
ትን ፡ አገርና ፡ ሕዝብ ፡ እያጠፉ ፡ መው ። ነገር ፡ ግን ፡ ሲኦክሳር ፡ የሚዶኑ ፡ ንጉሥ
ጦሩን ፡ ይዞ ፡ በድፍረት ፡ ውጊያ ፡ ገጠመና ፡ አሸንፎ ፡ አባረራቸው ። ከየአገሩ ፡ በዝ
ርፈያ ፡ የሰበሰቡትንም ፡ ሀብትና ፡ መሣሪያ ፡ ሁሉ ፡ ቀማቸው ። እነሱንም ፡ ከአጠፋ ፡
በኋላ ፡ ሬቱን ፡ እነሱን ፡ ወደጠፋዎቻቸው ፡ ወደአሰራውያን ፡ አዘረ ። በተራቸውም ፡
አሰራውያን ፡ ተሸንፈው ፡ ሲኦክሳር ፡ ነነዌን ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ ያዛት ። ነቢዩ ፡ ናሆም ፡
እንዳለው ፡ አሰራውያን ፡ ቀድሞ ፡ የአሞንን ፡ ከተማ ፡ ተብን ፡ እንደበዘበዘት ፡ አሁን ፡
ደግሞ ፡ በገናናነት ፡ ከቴብ ፡ የማትበልጠው ፡ ነነዌ ፡ በተራዋ ፡ በሲኦክሳር ፡ ጦር ፡
ተበዘበዘች ። ትንቢተ ናሆም ፡ ምዕራፍ ፡ ፫-፬ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ባቢሎንን ፡ የሚገዛው ፡ የናቡከደናጾር ፡ አባት ፡ ናቦፖላ
ሳር ፡ የሚባለው ፡ ነው ። ሲኦክሳር ፡ የሚዶኑ ፡ ንጉሥና ፡ ናቦፖላሳር ፡ ጋብ
ቾች ፡ ስለነበሩ ፡ በዘመናቸው ፡ በጣም ፡ ወዳጅና ፡ የቃል ፡ ኪዳን ፡ ጓደኞች ፡
ነበሩ ። ሲኦክሳር ፡ ሰፊውን ፡ የአሰርን ፡ አገር ፡ ሲይዝ ፡ እንደአሰር ፡ ግዛት ፡
ይቆጠሩ ፡ የነበሩትን ፡ የፓለስቲንን ፡ የሶርያን ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ለባቢሎን ፡
ንጉሥ ፡ ለናቦፖላሳር ፡ ሰጠው ። በዚህም ፡ ዘመን ፡ ኢዮአቄም ፡ በይሁዳ ፡ የጥሳ
ሜቲክ ፡ ልጅ ፡ ኒቃዎ ፡ በግብጽ ፡ ከአሜን ፡ አሥሮ ፡ በኋላ ፡ የነገሠው ፡ አስ
ፑርታ ፡ የሚባለው ፡ በናፓታ ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ የየግል ፡ መንግሥታቸውን ፡
ይዘው ፡ ይመሩ ፡ ነበር ።

የናፓታው ፡ መንግሥት ፡ ሩቅ ፡ በመሆኑ ፡ እነዚሁ ፡ ኃይለኞች ፡ አገሮች ፡
 እጣ ፡ አልተጣጣሉበትም ። ግብጽና ፡ ይሁዳ ፡ ግን ፡ በመገመሪያ ፡ እርስ ፡
 በርሳቸው ፡ ግብጽ ፡ ልግዛ ፡ የኢየሱስያስ ፡ ይሁዳ ፡ አልገዛም ፡ በማለት ፡ ሁለቱ ፡
 ሲዋጉ ፡ ከቆዩ ፡ በኋላ ፡ በመጨረሻ ፡ ኒቃዎ ፡ የግብጽ ፡ ንጉሥ ፡ ማገደዶ ፡
 (ከሲዶና ፡ ደቡብ) ፡ ላይ ፡ የይሁዳን ፡ ንጉሥ ፡ ገድሎ ፡ በደስታ ፡ በድል ፡ አድራጊ
 ነት ፡ ወደከተማው ፡ ወደ ፡ መምሬስ ፡ ተመልሶ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደር ፡ ሥራ
 ውን ፡ በሚቀጥልበት ፡ ጊዜ ፡ በሚዶኑ ፡ ንጉሥ ፡ በሲኦክሳር ፡ ፈቃድ ፡ የግ
 ብጽና ፡ የይሁዳ ፡ ግዛት ፡ ወደባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ እንዲሆን ፡ ተመድቦ ፡
 ስለነበረ ፡ ይሁዳን ፡ ከሰመነ ፡ በኋላ ፡ ግብጽን ፡ ደግሞ ፡ ለማሰመን ፡ የባቢ
 ሎኑ ፡ ንጉሥ ? ፡ ናቡፖላሳር ፡ ልጁን ፡ ናቡኮደነጾርን ፡ ጦር ፡ አስይዞ ፡ ላከው ።

በበኩሉ ፡ የግብፁ ፡ ንጉሥ ፡ ኒቃዎም ፡ ሁልጊዜም ፡ የፓለስቲንን ፡ የይሁ
 ዳን ፡ አውራጃው ፡ ሁሉ ፡ ግዛቱ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ናቡኮደነጾርን ፡ ለመግጠም ፡
 ከግብፁ ፡ ወደ ፡ ካርጋሚኸ ፡ መጥቶ ፡ ጦርነት ፡ ተጋጠመና ፡ ናቡኮደነጾር ፡ ኒቃ
 ዎን ፡ አባረረው ። የራሱንም ፡ የግብጽን ፡ ግዛት ፡ ወደባቢሎን ፡ ለመደረብ ፡ ኒቃ
 ዎን ፡ ሲያበርር ፡ በመካከል ፡ በባቢሎን ፡ ከተማ ፡ አባቱ ፡ መሞቱን ፡ ሰማ ። ስለዚህ
 የራሱን ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ለመፈጸም ፡ ናቡኮደነጾር ፡ በቶሎ ፡ ወደባቢሎን ፡ ተመ
 ለሰ ። ይኸም ፡ ሁኔታ ፡ ለግብጽ ፡ ንጉሥ ፡ ለኒቃዎ ፡ ትንሽ ፡ የተስፋ ፡ ጊዜ ፡ ሰጠው።
 እንደገና ፡ ለማንሠራራትና ፡ የጦር ፡ ጓደኛ ፡ ለማግኘትም ፡ ከኢየሱስ ፡ ወዲህ ፡ በኢየ
 ኦቂም ፡ ጊዜ ፡ ክፋኛ ፡ በከለዳውያኑ ፡ ተመትቶ ፡ ከዚያ ፡ ወዲያ ፡ እየገበረ ፡ በሰላም
 የተቀመጠውን ፡ የይሁዳን ፡ መንግሥት ፡ አለሁልህ ፡ እያለ ፡ በባቢሎን ፡ መንግሥት ፡
 ላይ ፡ እንዳይሆን ፡ ይገብተዋል ፡ ገጥመር ።

በዚህም ፡ ዘመን ፡ በግሪክ ፡ አገር ፡ ሰባቱ ፡ ሊቃውንት ፡ እነሶሎን ፡ ሌሎቹም ፡ እነፒ
 ታጎራ ፡ በቅርቡ ፡ ደግሞ ፡ በይሁዳ ፡ ስመ ፡ ጥሩዎቹ ፡ ነቢያት ፡ እነኤርምያስ ፡ እነዳንኤል ፡
 የነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ነው። ግሪኮቹ ፡ ፊንቂዎች ፡ ካርታገሮች ፡ ሮማውያንም ፡ መንግሥታቸ
 ውን ፡ አቋቋመው ፡ የየግል ፡ አገራቸውን ፡ መምራት ፡ የገጥመሩበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ።

ናቡኮደነጾር ፡ ከግብጽ ፡ ወደባቢሎን ፡ ተመልሶ ፡ ያባቱን ፡ ዙፋን ፡
 ከያዘ ፡ ወዲህ ፡ የይሁዳንና ፡ የሶርያን ፡ መሸፈት ፡ ሰማ ። የጦር ፡ ሠራ
 ጥቱንም ፡ ራሱ ፡ እየመራ ፡ መጥቶ ፡ ሁለቱንም ፡ አገሮች ፡ መታቸው ።
 ከሁለቱም ፡ ይበልጥ ፡ በይሁዳና ፡ በከተማዋ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ ብዙ ፡ የጭካኔ ፡
 ሥራ ፡ ፈጸመበት ። ብዙ ፡ ቀን ፡ ከሶ ፡ አስጨንቆ ፡ ከያዘት ፡ በኋላ ፡ የንጉሡን ፡
 የሴዴቅያስን ፡ ዓይን ፡ በጉጠት ፡ አስወጣው ፡ ቤተሰቦቹንና ፡ ልጆቹንም ፡ አስገደላ
 ቸው ። በሰሎሞን ፡ ዘመን ፡ አምሮ ፡ የተሠራውን ፡ የእግዚአብሔርን ፡ ቤተ ፡ መቅ
 ደስ ፡ አስፈርሶ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱም ፡ በቤተ ፡ መቅደሱም ፡ የተገኘው ፡ ወር
 ቅና ፡ ብር ፡ መሣሪያውም ፡ ሁሉ ፡ ተዘረፈ ። እስራኤሎችም ፡ ከነጹማንቶቻቸው ፡
 ተይዘው ፡ በወታደር ፡ እየተነዱ ፡ እየተደበደቡ ፡ በምርኮ ፡ ወደባቢሎን ፡ ሄዱ ።
 እነዳንኤልም ፡ አብረው ፡ ምርኮኛ ፡ ሁነው ፡ ሲሄዱ ፡ ኤርምያስ ፡ ብቻ ፡ ወደግብጽ፡

ሸሽቶ ፡ ሰቆቃው ፡ ኤርምያስ ፡ የሚባለውን ፡ የሐዘን ፡ መጽሐፍ ፡ የጻፈው ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ይህ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ የፈረሰበትና ፡ እስራኤሎች ፡ የተማረኩበት ፡ ጊዜ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በሬት ፡ 587 ፡ ዓመት ፡ ነው ።

ስለኒቃዎና ፡ ስለኢዮስያስ ፡ ጦርነት ፡ ይልቁንም ፡ ስለናቡከደነጾር ፡ ጦርነት ፡ ስለእስራኤሎች ፡ ምርኮ ፡ በመጸሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ካልእ ፡ ከምዕራፍ ፡ ፳፫-፳፭ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ ተመልከት ። በትንቢተ ፡ ዳንኤልም ፡ በዚና ፡ መዋዕልም ፡ በየ ሥፍራው ፡ በመጠኑ ፡ ይገኛል ።

እስራኤላውያን ፡ በባቢሎን ፡ ተማርከው ፡ በናቡከደነጾር ፡ በናቡኒክ ፡ በቤልሻ ጸር ፡ (ቤልሻራሱር) ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱሳችን ፡ ብልጣሶር ፡ በሚለው ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ግዙተኛ ፡ ሆነው ፡ አንዳንዶቹም ፡ ከመካከላቸው ፡ ባለሻልነት ፡ እየገጠማቸው ፡ ሰባ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ እንደኖሩ ፡ ለነርሱ ፡ የሚራራ ፡ ንጉሥ ፡ እግአቢብሔር ፡ አስነሣላቸው ። ይኸውም ፡ ቁርስ ፡ የተባለው ፡ ንጉሥ ፡ ነው ። እሱም ፡ በባቱ ፡ የፋርስ ፡ ንጉሥ ፡ የካምቢዝ ፡ ፩ኛ ፡ ልጅ ፡ በናቱ ፡ የሚዶን ፡ ንጉሥ ፡ የሲኦክሳር ፡ ልጅ ፡ የአስቲኦግስ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ ቁርስ ፡ ከሁለት ፡ ነጋሢ ፡ ቤት ፡ ከፋርስና ፡ ከሚዶን ፡ ተወልዶ ፡ በአስቲኦግስ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ አሥር ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ እየተማረ ፡ ከአደገ ፡ በኋላ ፡ ያባቱን ፡ መንግሥት ፡ ይዞ ፡ በባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ ላይ ተነሣበት ። የናቡከደነጾር ፡ ልጅ ፡ ናቡናድና ፡ ልጁ ፡ ቤልሻጸርም ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ ተከላከሉት ። በመጨረሻ ፡ የኤፍራጥስን ፡ ወንዝ ፡ ዘግቶ ፡ አሰጨንቆ ፡ ባቢሎንን ፡ በ፩፻፴፰ ዓመት ፡ ከክር ፡ ልደት ፡ በሬት ፡ ያዘት ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ በባቢሎን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ለታሠሩት ፡ ለየአገሩ ፡ ነገሥታትና ፡ መሳፍንት ፡ ሁሉ ፡ ወደ ፡ የአገራቸው ፡ እንዲገቡ ፡ ነፃነት ፡ ሲሰጥ ፡ የጸኤል ፡ ሹማምንት ፡ እነዘሩባቤል ፡ እነነህምያ ፡ እነዕዝራ ፡ ዕድል ፡ አድራጊው ፡ ሬት ፡ የምርኮኞቻቸውን ፡ ታሪክ ፡ ተረኩለት። እሱም ፡ አዘነላቸው ፡ ሕዝባቸውንም ፡ የተዘረፈባቸውንም ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፡ ሁሉ ፡ ይዘው ፡ ወደአገራቸው ፡ እንዲመለሱ ፡ የእግዚአብሔርንም ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ መልሰው ፡ እንዲሠሩ ፡ ፈቀደላቸው ። ስለዚህ ፡ እስራኤል ፡ ሰባ ፡ ዓመት ፡ ስምርኮ ፡ ከኖሩበት ፡ ከባቢሎን ፡ ተመልሰው ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ገቡ ፡ ለፋርስም ፡ መንግሥት ፡ እየገባሩ ፡ የኢየሩሳሌምንም ፡ ከተማና ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ መልሰው ፡ ሠሩ ። መጽሐፈ ፡ ዕዝራን ፡ በሙሉ ፡ ተመልከት ።

አሁን ፡ ግን ፡ የፋርስን ፡ መንግሥት ፡ ታሪክ ፡ ወደሬት ፡ ባለው ፡ ምዕራፍ ፡ እስክንቀጥል ፡ ድረስ ፡ የአሶርንና ፡ የባቢሎንን ፡ ታሪክ ፡ ባጭሩ ፡ ከተመለከትን ፡ በኋላ ፡ ሃይማኖታቸው ምን ፡ እንደነበረ ፡ እናንብብ ።

ምዕራፍ ፳ ።

የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ የከለዳውያን ፡ ሬደልና ፡ ጽሑፍ ።
አንዳንድ ፡ ልማድና ፡ ሃይማኖታቸው ።

ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡ በጠቅላላው ፡ የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ ሕዝብ ፡ የሚባለው ፡ በውስጡ ፡ ሱመር ፡ አካድ ፡ አሶር ፡ ካልዴ ፡ ባቢሎን ፡ የሚባል ፡

ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድ ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ ልማድና ፡ ሃይማኖታቸው ፡ መለያ
የቱ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ሴማዊው ፡ ዘር ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እየበረታ ፡ በመ
ሔዱ ፡ በካሙ ፡ ዘር ላይ ፡ እየተደባለቀ ፡ የምዕራብና ፡ የምሥራቅ ፡ ሴማዊ ፡ እየ
ሆኑ ፡ የምሥራቅ ፡ ሴማዊ ፡ አካድ ፣ የምዕራብ ፡ የከነዓናውያን ፡ ወገን ፡ ራስ ፡
ሻምራ ፣ ዕብራውያን ፣ ራንቄ ፣ ሲሆኑ ደግሞ ፡ አራማውያን ፡ የተባሉት ፡ ፍልስ
ጥኤማውያን ፡ ፓልሚሪያን ፣ ናባጥያን ፣ ሲሪያን ፡ እየተባሉ ፡ የዘር ፡ ቅርንጫፋ
ቸው ፡ በበረከተ ፡ መጠን ፡ የልማዳቸው ፡ የሃይማኖታቸው ፡ የፊደላቸው ፡ የመ
ንግሥታቸው ፡ ልዩነት ፡ በያለበት ፡ እየበረከተ ፡ ሄዷል ።

ከነርሱም ፡ ጋር ፡ ከወደ ፡ ምሥራቅና ፡ ከወደ ፡ ሰሜን ፡ የመጣው ፡ ዳሬ ፡ ሂንዶ ፡
ኤውሮፔም ፡ የተባለው ፡ በሶርያ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ወደጁአ ፡ ወደ ፡ ቀጰዶቅያ ፡
እየዘለቀ ፡ እስከ ፡ ግሪክ ፡ እየደረሰ ፡ የራሱን ፡ ዘርና ፡ ልማድ ፡ አበረከተ ።
ሥልጣኔውንም ፡ አተረፈ ።

አሁን ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ ትተን ፡ የተነሣገበትን ፡ የአሶርንና ፡ የባቢሎን ፡
ስለሃይማኖታቸው ፡ ከመጻፋችን ፡ በሬት ፡ ስለፊደላቸው ፡ በጥቂቱ ፡ እንመልከት ።

እነዚህ ፡ ሕዝቦች ፡ ከመገመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ የሚሠሩበት ፡ ሬደል ፡
ከግብጻች ፡ በንዳንድ ፡ ሁኔታ ፡ የተለየ ፡ ነው ። ግብፆች ፡ በብዙ ፡ ዓይነት ፡ ነገር ፡
እንስሳንና ፡ የቤት ፡ ዕቃን ፡ የሰውነትን ፡ አባል ፡ ሁሉ ፡ ለሬደልነት ፡ ሲጠቀ
ሙበት ፡ እንደነበረ ፡ ከሱመር ፡ በተዋሱት ፡ መሠረት ፡ አሰራውያንም ፡ በመገ
መሪያ ፡ ሬደል ፡ ማግኘት ፡ ስለአልቻሉ ፡ አሳባቸውን ፡ በንዳንድ ፡ የዕቃና ፡ የነገር ፡
ስዕል ፡ ሲገልጹ ፡ ቆይተው ፡ በኋላ ፡ አንድ ፡ እንደ ፡ ምስግር ፡ ያለው ፡ ጭን
ቅላቱ ፡ ፫ ፡ ማዕዘን ፡ ያለው ፡ ምልክት ፡ ከሌሎች ፡ ጋር ፡ እየተደባለቀ ፡ ራሱ
ንም ፡ ችሎ ፡ ይሠራበት ፡ ገመር ። ይህ ፡ ምልክት ፡ ስዕሉ ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፡

▷ ይህ ፡ ስዕል ፡ በጎኑ ፡ ወደ ፡ ቀኝ ፡ ወይም ፡ ወደ ፡ ግራ ፡ ሲጋደም ፡
ተዘቅዝቆ ፡ ወይም ፡ ቀጥ ፡ ብሎ ፡ ሲሣል ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሬደል ፡ ዓይነት ፡ እየ
ወሰደ ፡ ይነበባል ። አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ አንዱ ፡ ብቻውን ፡ ሌላ ፡ ጊዜ ፡ ፪ ፡ ወይም ፡
፫ ፡ እየሆኑ ፡ አቀማመጣቸውን ፡ በለወጡ ፡ ቀጥር ፡ ስማቸው ፡ እየተለዋወጠ ፡
ወይም ፡ ከብዙዎቹ ፡ መካከል ፡ አንዱ ፡ ቆሞ ፡ ሌለው ፡ በጎኑ ፡ ሲጋደምበት ፡
ልዩ ፡ ስም ፡ እየተሰጣቸው ፡ በሬደልነት ፡ ሲሠራባቸው ፡ ኖረ ።

የዚህን ፡ ሬደል ፡ ስም ፡ ላቲኖች ፡ «ኩኔይሮርም - ማዕዘን ማ መልክ» ፡ ብለው ፡
ሠይመውታል ። በዚህ ፡ ሬደል ፡ የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ ነገሥታት ፡ ከህናትና ፡
ሊቃውንት ፡ ሲጠቀሙበት ፡ ኖረው ፡ በኋላ ፡ በግብፆቹ ፡ ላይ ፡ እንዳመለከትነው ፡
የአራማይክና ፡ የሲሪያክ ፡ ደንበኛ ፡ ሬደል ፡ ለወጠው ። አራማይኩንና ፡ ሲሪያ
ኩን ፡ ደግሞ ፡ ከክርስትና ፡ ወዲህ ፡ የግሪኮችና ፡ የሮማውያን ፡ ከዚያም ፡ የዓ
ረብና ፡ የቱርክ ፡ ወረራ ፡ በየአገራቸው ፡ ሲፈራረቅ ፡ በዚያው ፡ መሠረት ፡ ከሲ
ሪያክ ፡ ወደላቲን ፡ ከዚያም ፡ ወደ ፡ ዓረብኛ ፡ ሬደል ፡ መለወጥ ፡ ግዴታ ፡ ሆነበት ።

ሃይማኖት ።

የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ ሕዝብ ፡ እንደ፡ግብፃውያን ፡ ሃይማኖት ፡ በብዙ ፡ በማይታዩ ፡ አማልክት ፡ እያመለከኑ ፡ የማይታዩትን ፡ በሚታዩ ፡ በሰውና ፡ በእንስሳ ፡ በፍጥረት ፡ መልክ ፡ ይቀርጹቸዋል ። በግብፆች ፡ ዘንድ ፡ ያለው ፡ የፀሐይና ፡ የበሬ ፡ ከርማ ፡ አምልኮ ፡ በነዚህም ፡ ዘንድ ፡ መልኩንና ፡ ስሙን ፡ ለውጦ ፡ ይመጣል ። ሌሎቹም ፡ አማልክት ፡ እየተባዙ ፡ ይከታተላሉ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ የዘራቸው ፡ ሐረግ ፡ መጥቶ ፡ ከተዋለዱ ፡ በኋላ ፡ የበረከቱት ፡ ከበረከቱ ፡ በኋላ ፡ የሚዋጉት ፡ የስማቸው ፡ ዝርዝር ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ ይመጣል ።

1 ፣ አፕሱ- የሚባል ፡ በወንድ ፡ የሚጠራ ፡ ድብልቅልቅ ፡ የሆነ ፡ ጣፋጭ ፡ ውሀ ፡ ያለበት ፡ ጥልቅ ፡ ቀላይ ።

2- ቲአማት = በሴት ፡ የምትጠራ ፡ የባሕር ፡ ወሀ ።

3- ሙሙ- የአፕሱና ፡ የቲአማት ፡ ልጅ ፡ የማዕበል ፡ ወሀ ።

ከአፕሱና ፡ ከቲአማት ፡ በእባብ ፡ መልክ ፡ ላክህሙ ፡ /ወንድ| ፡ ላክህሙ ፡ [ሌት] ፡ ተወለዱ ፡ ከነዚህም ፡ ከሁለቱ ፡ ደግሞ ፡ የሰማይ ፡ አምላክ ፡ የተባለው ፡ አንጻርና ፡ የመሬት ፡ አምላክ ፡ የተባሉቸው ፡ ኪሣር ፡ ተወለዱ ። ከነዚህ ፡ ደግሞ ፡ አኑ ፡ (ሰማይ) ፡ ኤኦ ፡ (በሕር) ፡ ኢንሊል ፡ (መሬት) ፡ ተወልደው ፡ በአማልክትነት ፡ ሲሰገድላቸው ፡ ቆይቶ ፡ ከነዚህ ፡ ደግሞ ፡ በአሶራውያን ፡ ቤል ፡ በሴማውያን ፡ በዓል ፡ (ትርጓሜው ፡ ጌታ) ፡ የሚባለው ፡ ከማርዳክና ፡ ከአሱር ፡ ጋር ፡ ተወለዱና ፡ እነዚህ ፡ የመጨረሻዎቹ ፡ በየከተሞቹ ፡ በነነዌ ፣ በባቢሎን ፣ በኡር ፡ አማልክትነታቸውን ፡ አጸደቁ ።

እስራኤሎች ፡ ኳሉት ፡ ተከፍለው ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ አሥሩ ፡ ነገድ ፡ ለብቻ ፡ የእስራኤል ፡ መንግሥት ፣ የደቡቦቹ ፡ የይሁዳን ፡ መንግሥት ፡ አቋቁመው ፡ በነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ በአሶራውያንና ፡ በባቢሎናውያን ፡ አማልክት ፡ በነበዓል ፡ (ብጫል) ፡ ማምለክቸውን ፡ በዚሁ ፡ የተነሣ ፡ እግዚአብሔር ፡ እየተቆጣ ፡ ለጠላቶቻቸው ፡ አሣልፎ ፡ እንደሰጣቸው ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ በዜና ፡ መዋዕል ፡ በየቦታው ፡ ይገኛል ።

አማልክቱ ፡ እንደዛሬ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ከተዋለዱ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ አቤልና ፡ ቃኤል ፡ መጣላታቸው ፡ መዋጋታቸው ፡ ያሸነፉት ፡ በተሸነፉት ፡ ደምና ፡ ሥጋ ፡ ዓለምን ፡ እንደፈጠሩ ፡ በዘመናቸው ፡ ተጽፏል ።

ከአሱርባኒፓል ፡ አዳራሽ ፡ ከክርስትና ፡ በሬት ፡ በጀኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ የተጻፈ ፡ የአማልክት ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የተጻፈበት ፡ ሰባት ፡ የድንጋይ ፡ ገበታ ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ተገኝቶ ፡ በዚሁ ፡ ባንደኛው ፡ ገበታ ፡ ቲአማት ፡ የድብልቅልቅ ፡ ቀላይ ፡ አምላክ ፡ የነበረችው ፡ የአጋንንት ፡ የመሳፍንት ፡ እመጌት ፡ ሆና ፡ ከደጉ ፡ አምላክ ፡ ከማርዳክ ፡ ጋር ፡ ያደረገችው ፡ ጦርነት ፡ ተጽፏል ።

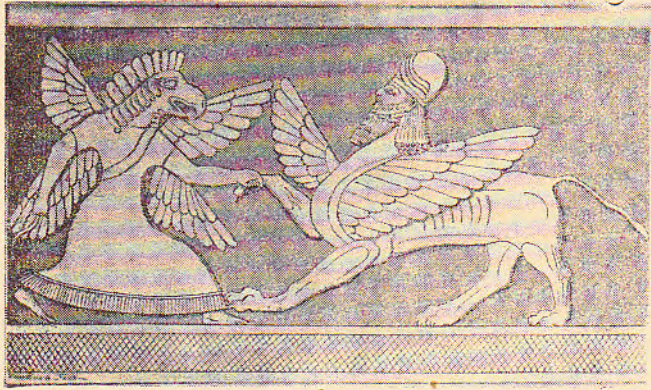

ከመሬት ፡ ከፀሐይ ፡ እምላክ ፡ ከገጽ
ማገገ ፡ ሕግግ ፡ እየሰማ ፡ በቀበል ፡
ሉብፍ ።

ጸሐይ

በግራ : ክፋይት : በቀኝ : ደገ : መንፈስ : (ማርዳካና : ቲአማት ?)

ለትግል : ጠብ : ሲዥምሩ ።

ማርዱክ : ከርሷው : ዘር : የመጣ : ሆኖ : አጠብ : ያደረሰቸው : በዓለም : የመዝናኛ : አፈጣጠር : ጊዜ : አጥሱና : ሙሙ : ደብልቆልቆና : ማዕበላዊ : ወሀ : ሆነው : ሰለ : በኋላ : የተወለዱት : ለዓለምና : ለፍጥረት : ሥርዓትና : መልክ : እየሰጡ : ማስተዳደር : ስለዝመሩ : የፊተኞቹ : በኋለኞቹ : ተቀይመው : ሊያጠፉባቸው : አድማ : ስለአደረጉ : መሆኑ : ተጽፏል። የአድማውን : ወሬ : ኤአ : ስማችና : ንዚህን : የመዝናኛ : ፍጥረቶች : ገደለቻቸው ። ቲአማት : ቀድሞውንም : ለፍጥረት : ሥርዓትና : መልክ : አያስፈልግም : ያሉትን : እንፍጃቸው : ተብሎ : ሲመከር : አሳባቸውን : አልተቀበለችም : ነበር ። አውንም : የነርሱን : መሞት : ስትሰማ : በጣም : ተናደደች ። ከነኤአም : ጋራ : ለመቀጋጠም : የሚያስፈሩ : ጥርሳቸው : የሾለ : የዘንዶና : የዕባብ : ወራዊት : በንድፈት : ጊዜ : ወለደች ። ከነርሱም : ጋር : ክንፋማውና : የሚያንጸባርቀውን : ደራገንን : ያበደ : ውሻን፤ እንደ : ጊንጥ : በጭራው : የሚናደፈውን : በግሩ : እንደ : ከብት : የሚረገጠውን : በአጃ : እንደ : ሰው : በመርዛም : ቀስት : እየነደፈ : የሚገድለውን : (ሰበድዓት?) : ሁሉ : ከወለደቻቸው : የዕባብና : የዘንዶ : ወራዊት : ጋር : ለመርነት : አሰለፈቻቸው ። የነዚህን : ሁሉ : መሪነት : የዕድልን : ገበታ : በልቡ : ላይ : አሥራ : ለኪንጉ : ሰጠችው ።

የቲአማትን : ጦር : ድርጅት : ኤአ : (ባሕር) : በሰማች : ጊዜ : ለአባቷ : ለአንጻር : (ሰማይ) : ነገረችው። አንጻር : (ወይም : አንሳር) : ይኸን : ሰምቶ : ልቡ : እንደ : አሳት : በንዴት : እየተቃጠለ : ጥርሱን : ሲያፋጭ : ንደኞቹ : አማልክት : ተሰብስበው : ቲአማትን : ማን : ነው : ሄዶ : የሚገጥም? : ማን : ይሁን? : እያሉ : ይመክሩ : ዝመር ። ማርዱክ : “የአማልክት : ዋና : መሪ : ብላችሁ : ከሾማችሁኝ : እኔ : ለመግጠም : የተዘጋጀሁ : ነኝ” ሲል : አስታወቀ ። ከዚህ : በኋላ : አማልክቱ : “አብሱኪና” : በሚባለው : ወራራቸው : ሆነው : ግብሩ : ገብቶ : እየተበላ : እየተጠጣ : ሲመከር : “ማርዱክ” : ወደፊት : ዓለምን : ለመግዛት : ዕድልና : ችሎት : ያለው : እምላክ : መሆኑን : ስለተረዱት : አሳቡን : ተቀብለው : ማንም : ሊመልሰው : የማይችለውን : በጦር : መሣሪያነቱ : ተወዳዳሪ : የሌለውን : መብረቅን : ሰጥተው : ታላቅ : በዓልና : ሥነ : ሥርዓት : አድርገው : ከሾሙት : በኋላ : ሃይድና : ቲአማትን : ግደል ፤ ነፋሳትም : ደሚን : ወደሲያል : ያወርዱት ። ብለው : አዘዙት ።

ከዚህ : በኋላ : ማርዱክ : ቀስቱንና : ፍላጎትን : ያላውን : እንደጨበጠ ፤ መብረቅ : በደረቱ : ላይ : አስሮ ፤ ቲአማትን : የሚይዝበት : ወጥመድ : ይዞ ፤ በአራቱ : ማዕዘን : ዓለም : ያሉትን : ነፋሳት : አስከትሎ ፤ ሌሎችን : ውሸንፍርንና : አውሎ : ነፋስን : የሚቀስቅሱትን : ሰባት : ነፋሳት : በቶሎ : ፈጥሮ : ወደ : ቲአማት : ለመሄድ : ተነሣ ። አፈራራሹ : ምሕረተ : ቢሱ ፤ አደገኛው ፤ ፈጣኑ ፤ በሚባሉት : መርዛኛ : ጥርስ ፤ ባላቸው ፤ ሰውን : ባገኙ : ጊዜ ፤ ረጋግጠው ፤

መግደልን ፡ በተማሩ ፡ በአራት ፡ ፈረሶች ፡ በሚሰበው ፡ ሠረገላ ፡ ላይ ፡ ወጣ ።
እንደዚህ ፡ ሆኖ ፡ በሩቅ ፡ እያብረቀረቀና ፡ እያስፈራራ ፡ ቲአማትና ፡ የጦር ፡
አለቃዎ ፡ ከ.ንዱ ፡ ወደሚገኙበት ፡ ሥፍራ ፡ ደርሶ ፡ ቲአማትን ፡ “ነይ ፡ እንግ
ዴህ ፡ እንጋጠም” ፡ አላት ፡ እርሷም ፡ በድንጋጤ ፡ የጦርነት ፡ አማልክት ፡ እን
ዲረደድት ፡ ጨኸቷንና ፡ አዝሚዋን ፡ ለቀቀችው» እያለ ፡ በአሱር-ባኒፓል ፡ ቤተ
መንግሥት ፡ የተገኘው ፡ የደንጊያ ፡ ጽሑፍ ፡ የአሱርንና ፡ የባቢሎንን ፡ የአማል
ክት ፡ ተረት ፡ ይተርክና ፡ ውጊያቸውን ፡ ደግሞ ፡ በግጥም ፡ መልክ ፡ እንደ
ዚህ ፡ ሲል ፡ ይቀጥላል ።

«ቲአማትና ፡ ማርዱክ ፡ ተያይዘው ፡ ተጨመዳድደው ፡ ይተናነቁ ፡ ዠመር ።
አምላኩ ፡ (ማርዱክ) ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ወጥመዱን ፡ ወርውሮ ፡ ጠቀለ
ለና ፡ ያዛት ። በፊቱዋም ፡ ላይ ፡ በኋላው ፡ የተከተለውን አውሎ ፡ ነፋስ ፡ ጣለ
ባት ። ቲአማትም ፡ አኛን ፡ በርግዳ ፡ ከፈተችው ።

ነፋሱም ፡ እየተዥገውደገውደ ፡ በአኛ ፡ ገብቶ ፡ ከንፈሯን ፡ እንዳትዘጋ ፡ ከለከ
ላት ፡ ሆዷም ፡ ክፉኛ ፡ ተወጠረ ። ልቧም ፡ ተጨነቀ ፡ በአፏም ፡ መተንፈስ ፡
አልሆነላትም ።

በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ማርዱክ ፡ ቀስተን ፡ ገትሮ ፡ ወረወረና ፡ በፍላጻ ፡ ሆዷን ፡
በጠረቀው ። እንደገቷንም ፡ በጣጥሶ ፡ ልቧን ፡ ሰነጠቀው ።

የሞተውን ፡ ሰውነቷን ፡ እመሬት ፡ ላይ ፡ ወርውሮ ፡ በላይዋ ፡ ላይ ፡ ሄደበት።
ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ያዩት ፡ የርሷ ፡ ሠራዊት ፡ ከመሪያቸው ፡ ከኪንጉ ፡ ጋር ፡
ሲሸሹ ፡ ማርዱክ ፡ ሁሉንም ፡ እያባረረ ፡ በዚያው ፡ በወጥመዱ ፡ ይዞ ፡ በገንነም ፡
የገዛት ፡ ሥፍራ ፡ አስቀመጣቸው።ከዚያ ፡ ወደቲአማት ፡ ሬህ ተመልሶ ፡ እካሏን ፡
ከነጭንቅላቷ ፡ ከሁለት ፡ ላይ ፡ ከፍሎ ፡ ግማሹን ፡ አካሏን ፡ ወደላይ ፡ ግማሹን።
ወደታች ፡ አድርጎ ፡ ለሰማይና ፡ ለምድር ፡ ዋልታና ፡ ወጋግራ ፡ አድርጎ ፡ ሠራበት።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ማርዱክ ፡ በሰማይ ፡ ለቸቱ ፡ ታላላቅ ፡ አማልክት ፡ ለአኑ ፡ ለቤል ፡
(ብዔል) ፡ ለኤአ ፡ መኖሪያ ፡ ቤት ፡ ሠራላቸው ። በዚያም ፡ ሳሉ ፡ የሚሰግድላቸው ፡
ሰው ፡ ስለጠፋ ፡ ማዘናቸውን ፡ ገለጡለት ። ስለዚህ ፡ አፈርን ፡ በኪንጉ ፡ (የቲአማት ፡
የጦር ፡ አለቃ ፡ የነበረው) ደም ፡ እቡክቶ ፡ በኤአ ፡ (ባሕር) ፡ እየተረዳ ፡ የመ
ዠመሪያውን ፡ ሰው ፡ ሠራላቸው ። አማልክቱም ፡ ለዚህ ፡ ውለታ ፡ እርሱ ፡ በመረ
ጠው ፡ በባቢሎን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሠሩለት ። የቤተ ፡ መቅደሱንም ፡ ሥራ ፡
ድንጋዩን ፡ እየጠረቡ ፡ ጡቡን ፡ አቡክተው ፡ ጠፍቀፈውና ፡ አድርቀው ፡ የሠሩት
አኑናኪ ፡ የሚባሉ ፡ ታናናሽ ፡ አማልክት ፡ ናቸው ። ሠርተው ፡ ሲጨርሱ ፡
አማልክት ፡ በሙሉ ፡ ተሰብስበው ፡ ለማርዱክ ፡ ዝማሬ ፡ እየዘመሩ ፡ በዓሉን ፡
አከበሩ ።

ለዚህ ፡ ለማርዱክ ፡ (ሚርዳክን) ፡ በየጊዜው ፡ የተደረገለት ፡ መዝሙርና ፡
ጸሎት ብዙ ፡ ነው ። ባንዳንድ ፡ ሥፍራም ፡ ነገሥታቱ ፡ የጸለዩት ፡ በየድንጋዩ ፡

ቅርጽ : ላይ : የተገኘውን : የዛሬ : ሊቃውንት : ወደየቋንቋቸው : ተርጉመውታል
 ከዚህ : አሱርባላ : የሚባለው : ታሪኩን : ባለፈው : እንዳነበብነው : ከአ-
 ዮጵያዊው : ንጉሥ : ከታኑታሙን : ጋር : ለውጊያ : የተሰለፈው : የአሶር
 ንጉሥ : እንደዚህ : ብሎ : ጸሎቱን : ለማርዳት : አቅርቧል ። «በማክበር : ስ-
 ሀን : አመሰግናለሁ : ማርዳት : ሆይ : ከአማልክት : ይበልጥ : ኃያል : የሆንኸው
 ሰማይንና : ምድርን : የምትመራው . . . የአኑ ፣ የኤንሊል ፣ የኤአክብር : ባንተ
 ላይ : ነው ። ግዛትና : ጌትነት : ዕውቀት የኃይል : ፍጹምነት : ያንተ : ነው-
 በሰማይ : ከፍ : ያልኸው : በምድር : የነገሥኸው : ከአማልክት : ሁሉ : ይበልጥ
 አዋቂው : ሆይ : አገርን : መኖሪያን : መሥርት : ወሰንን : ጠፈርን : ያዝ . . .
 እንደዚህም : ለብዔል : (ጌታው) ፣ ለአስታርት : የደረሰው : መዝሙር : በሌላ
 ቦታ ይገኛል ። የፕራምፓሊኒን : (PRAMPOLINI) : መጽሐፍ : ፩ኛ : ሾሊም
 ከገጽ : ፻፴፩ : እስከ : ፻፹ : ድረስ ተመልክት ።

እነሆ : ታሪካቸው : በብሉይ : ኪዳን : በመጽሐፈ : ነገሥትና : በዜና
 መዋዕል : በትንቢተ : ዳንኤልና : በመጽሐፈ : አስቴር ፣ ከነስማቸው : የምናገኘው
 የአሶርና : የባቢሎን : ነገሥታት : እነናቡከደነቦር : በማርዳትና : በሌሎችም
 በብዔል ፣ በአስታር ፣ በናናር ፣ በሲን ፣ በሌሎችም : በዚህ ላይ : ዘርዝረን
 በማንጨርሳቸው : በሺ : በሚቆጠሩ : ታላላቅና : ታናናሽ : አማልክት : ለየአንዳንዱ
 እንደግብዎችና : እንደግሪኮች : የግል : ተግባር : እየሰጡ : ያመልኩ : ነበር ።

የእስራኤል ነገሥታትና : ሕዝብ : በጉርብትና : በመገዛት : የአሶራውያንና
 የባቢሎናውያን : የነርሱ : ዘርፍና : ቅርንጫፍ : የሆኑት : የጢሮስና : የሲዶና
 አምልኮ : እያሸነፋቸው : የአባቶቻቸውን : የአብርሃም : የይስሐቅንና : የያዕቆብን
 አምላክ : እየተወ : የነዚህን : አገሮች : አማልክት : እነብዔልን ፣ እነአስታርን
 በማምለክ : ከነቢያቱ : ከነ : ኤልያስ : ከነ : ኤርምያስ : ጋር : ያደረጉትን : ጠብ
 በመጽሐፈ : ነገሥት : ቀዳማዊና : ከልክ : በሌላውም : ሥፍራ : እናገኛለን
 ለምሳሌ : ያህል : በመጽሐፈ : ነገሥት : ቀዳማዊ : ምዕራፍ : ፲፰ : ላይ : አነ-
 አብ : የእስራኤል : ንጉሥና : ሚስቱ : ኤልዛቤል : በመለኩት : በብዔል : ምና-
 ንያት : በኤልያስና : በብዔል : ነቢያት : መካከል : የተደረገውን : ጠብና : ፉክክር
 ከፉክክሩም : በኋላ : አራት : መቶ : የሚሆኑትን : የብዔልን : ነቢያት : ኤልያስ
 እንደ : አስፈጆ : እንመልከት ።

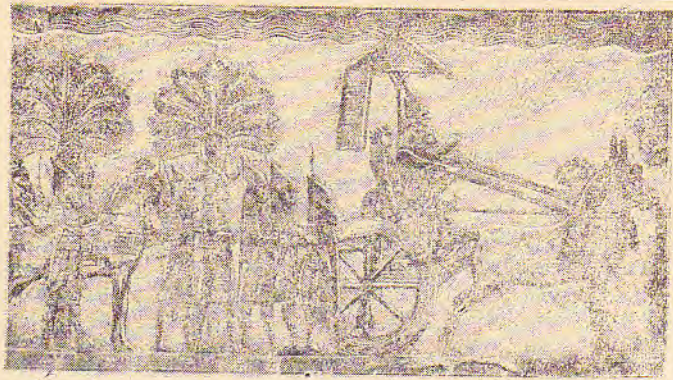
የአሶራውያንና : የባቢሎናውያን : የከለዳውያን : አማልክት : በዙሪያቸው
 ወይም በበታችቻቸው : እኛ : ዛሬ : ባገራችን : አሉ : እንደምንለው : ግማሾቹ
 ሰውን : የሚቃወሙ : መጥፎዎች : መናፍስት : ወይም አጋንንት : «ኡቱኩ-አሉ—
 ኤኪሙ—ራቢሱ—ጋሉ» የሚባሉ : ለሰው : ልጅ : የበሽታን : ነፋስ : ከደቡብ :
 የሚልኩ ፣ ቅዠትን ፣ ዕብደትን ፣ ክፋትን ፣ ጦርነትን : የሚፈጥሩ : ሌሎች :
 ደግሞ : በነዚህ : ጎን : ጽዱ : ወይም : ሲዲ ፣ ላማሱ : የሚባሉ : ከነዚያ :

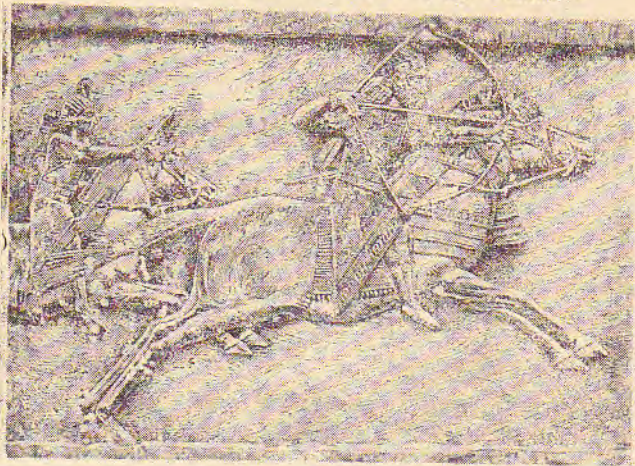

ራቲ፡ የሰው፡ ክንፋማው፡ ክርማ፡ አማሱ። ክሳርጎን፡ ጻግማዊ፡ ቤተ፡ መንግሥት፡ በራሩ፡ ላይ፡
 የተገኘው፡ (ሉብር) ።

የአሰር : ንጉሥ : ሰናክሬም : ሰውረገላ : ታጅቦ : ሲሑይ ።

አሰር : ንጉሥ : አሱርባኒፓል : ሰሪረስ : ሆኖ : እያባረረ : በቀስት : አውሬ : ሲያድን ።

የአሰር : ሹማምንት : ከሶርነት : የግረኔቸውን : የሰላት : ሹማምንት : ከነሕይወታቸው : ቆዳቸውን : ሲገፉ ።

እየተከላከሉ ፡ የሰውን ፡ ልጅ ፡ ከክፉ ፡ ነገር ፡ የሚጠብቁ ፡ ደጋግ ፡ መናፍስት ፡ መኖራቸውን ፡ ያምናሉ ። እነዚህንም ፡ ደጋግ ፡ መናፍስት ፡ ምስላቸውን ፡ ሲሠሩ ፡ አካላቸውን ፡ በበሬ ፡ ኮርማ ፡ ወይም ፡ በአንበሳ ፡ አድርገው ፡ ሁለት ፡ ክንፍ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፤ ከፊታቸው ፡ የሰውነት ፡ መልክ ፡ ያላቸው ፡ እያስመሰሉ ፡ እየሳሉ ፡ በቤተ ፡ መንግሥትና ፡ በቤተ ፡ መቅደስ ፡ ደጃፍ ፡ እያስቀመጡ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ መዝጊያቸውን ፡ ራሱን ፡ በዚህ ፡ ምስል ፡ ይሠሩታል ። በጦርነትና ፡ በጉዞ ፡ ጊዜ ፡ ይኸው ፡ ምስል ፡ አይለይም ። በስዕሉ ፡ ላይ ፡ የሰውነቱ ፡ መልክ ፡ አዋቂነቱን ፡ አንበሳው ፡ ወይም ፡ ኮርማው ፡ ጠንካራነቱን ፤ ክንፉ ፡ ፈጥኖ ፡ ደራሽነቱን ፡ ያሳያል ። ከሰርገን ፡ ይኛ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ በራፍ ፡ ላይ ፡ ከነበረው ፡ ፈረንሳዮች ፡ አግኝተው ፡ ወደፓሪስ ፡ ወስደው ፡ በሉቫር ፡ ያስቀመጡት ፡ የዚህ ፡ የአማሱ ፡ (ጠባቂው ፡ መንጌስ) ፡ የክንፋማው ፡ ኮርማ ፡ ሐውልት ፡ ተመልክቶን ፡ እንዳስደነቀ ፡ ነው ።

እንደዚህም ፡ ክፉዎቹ ፡ መናፍስት ፡ እንዳይቀርቡ ፡ ናሙ ፡ (የተቀደሰችው ፡ ወሀ ፡ እመቤት) ፤ ጎናክ ፡ ሃኩዱ ፡ (የንጽሕና ፡ እመቤት) ፡ በደግምት ፡ እየተለመኑ ፡ ወሀው ፡ በከህን ፡ ይረጫል ። ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ከህናቱ ፡ ወይም ፡ አማልክቱ ፡ በግራ ፡ እጃቸው ፡ ወሀ ፡ በማሠር ፡ በቀኝ ፡ እጃቸው ፡ የሚረጩበትን ፡ መሣሪያ ፡ እንደያዙ ፡ ሐውልታቸው ፡ ተሠርቶ ፡ ይታያል ። ይኸውም ፡ ከህናት ፡ በአማልክት ፡ ተመስለው ፡ ወይም ፡ ተወክለው ፡ ቅዱሱን ፡ ወሀ ፡ እየረጩ ፡ መናፍስት ፡ ርኩሳንን ፡ ለማራቅ ፡ እነሱም ፡ ሲርቁ ፡ መናፍስት ፡ ቅዱሳን ፡ በቤተ ፡ መቅደስና ፡ በቤተ ፡ መንግሥት ፡ በየሰው ፡ ቤት ፡ ሁሉ ፡ አድረው ፡ መልካም ፡ የሆነውን ፡ ተግባር ፡ ሁሉ ፡ እንዲፈጽሙ ፡ በመመኘት ፡ ነው ። በዚህም ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የአማልክት ፡ ስምና ፡ ድግምት ፡ ያለበት ፡ ክታብ ፡ ወይም ፡ ጠልሰም ፡ በንገት ፡ ማሠር ፡ በነርሱ ፡ ዘንድ ፡ የተለመደ ፡ ነው ።

አሰራውያን ፡ የሞተውን ፡ ሁሉ ፡ መቅባር ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ግብፃውያን ፡ የብረትና ፡ የእንጨት ፡ ሳጥን ፡ እያበጁ ፡ በየቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ማስቀመጥን ፡ አይወዱም ። ሳይቀበር ፡ የሚቀረው ፡ ሰው ፡ ማመጸኛና ፡ ጠላት ፡ ነው ። አንዱን ፡ መዋቲ ፡ ሰው ፡ ሳይቀብሩ ፡ መተው ፡ ላውሬና ፡ ለአሞራ ፡ ማስበላት ፡ መዋቲውንና ፡ ቤተ ፡ ሰቡን ፡ ለማዋረድ ፡ ለፈለግ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይኸንና ፡ ሌላውን ፡ እላይ ፡ ያመለክትነውን ፡ ልማድ ፡ ሁሉ ፡ ሴማዊ ፡ ዘራችን ፡ ከመነጨበት ፡ ከነርሱ ፡ እንደወረሰን ፡ የታወቀ ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ሰው ፡ ሞቶ ፡ አይቀርም ፡ የሚሉ ፡ እምነት ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ስለአደረገባቸው ፡ ለምውታን ፡ ምግብ ፡ እያሉ ፡ ወደየመቃብር ፡ ቤታቸው ፡ ያገዙላቸው ፡ ነበር ። ይኸንና ፡ ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ተግባር ፡ በንፈጽጽላቸው ፡ ምውታን ፡ በምትሐት ፡ መልክ ፡ በሕልም ፡ እየመጡ ፡ ሕያዎቱን ፡ (ቤተ ፡ ሰባቸውን) ፡ ያስቃያሉ ፡ (ያቃገሉ) ፡ እያሉ ፡ ይፈሩት ፡ የነበረው ፡ ልማዳቸው ፡ ለኛም ፡ የማቲሪዬል ፡ ዕውቀትና ፡ የሲግሞንድ ፡ ፍረድን ፡ ምርመራ ፡ ላልተማርነው ፡ ደርሰናል ።

አሰራውያን ፡ ከሃይማኖትና ፡ ከጦርነት ፡ ሥራቸው ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ግብፃውያን ፡
ደንጊያ ፡ እየጠረቡ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትና ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ሕንፃ ፡ የሰውና ፡
የአማልክት ፡ የነገሥታት ፡ ሐውልት ፡ እያሳመሩ ፡ በመሥራት ፡ በከዋክብት ፡ ቆጠራ ፡
በሂሳብ ፡ በጥንቆላ ፡ ይኸን ፡ በመሰለው ፡ ሰውቀት ፡ የወለጠኑ ፡ ናቸው ።

ምዕራፍ ፡ ፳፩ ።

በናጋታና ፡ በመርዌ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሁናቴ ፡ ከምቤዝ ፡ የፋርስ ፡ ንጉሥና ፡
ናስቶሴኔን ፡ የኢትዮጵያ ፡ (ናጋታ ፡) ንጉሥ-አርአንዲዝና ፡
ሐዳስጥ ፡ (ሐድ-አስ-ኤው) ።

ቂርስ ፡ የባቢሎንን ፡ መንግሥት ፡ ትቶ ፡ የፋርስን ፡ መንግሥት ፡ ኃይልና ፡
ገናናነት ፡ መሥርቶ ፡ ጧ፩ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ እንደገዛ ፡ ሞተ ። በመንግሥቱም ፡
ልጁ ፡ ከምቤዝ ፡ ጀኛው ፡ ነገሠ ። ይኸም ፡ ከአባቱ ፡ ከቂርስ ፡ ይበልጥ ፡ የፋ-
ርስን ፡ መንግሥት ፡ አሰፋ ። ከምቤዝ ፡ ፱ ፡ ዓመት ፡ የራሱን ፡ የፋርስን ፡ የባ-
ቢሎንና ፡ የሶርያን ፡ የፓለስቲን ፡ ግዛቱን ፡ እያደላደለ ፡ ከቆየ ፡ በኋላ ፡ በ፭-
ኛው ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ሠራዊቱን ፡ ይዞ ፡ ግብፅን ፡ ለማስገባር ፡ መጣ ።
የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ አማሲስ ፡ ከመጋጠሙ ፡ በፊት ፡ ሞተ ። በመንግሥቱ ፡
የተከለውም ፡ ልጅ ፡ ፕሶሜቲክ ፡ ጀኛ ፡ በፒሉዝ ፡ ቲንሽ ፡ ተዋግቶ ፡ ወደ ፡
ከተማው ፡ ወደ ፡ መምሬስ ፡ ሸሸ ። ከምቤዝም ፡ እግር ፡ በእግር ፡ እየተከታ-
ተለ ፡ ደረሰበት ፤ መምሬስንም ፡ ያዛት ። ንጉሡም ፡ ተማርኮ ፡ ቲንሽ ፡ ዘመን ፡
እንደቆየ ፡ ሞተ ። የፋርስ ፡ መንግሥት ፡ አሰራውያን ፡ እንደ ፡ አደረጉት ፡ ደርሶ ፡
መመለስ ፡ ሳይሆን ፡ ተደላድሎ ፡ በሙሉ ፡ በግብፅ ፡ ግዛት ፡ ገባና ፡ ጳጳኛውን ፡
የራሱን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፡ መሠረተ ። ከከምቤዝ ፡ ቀጥለው ፡
የነገሡት ፡ የፋርስ ፡ ነገሥታት ፡ ዳርዮስ ፡ ሷኛ ፡ አርታሪክሴክስ ፡ ሷኛ ፡ ዳርዮስ ፡
ጀኛ ፡ ግብፅን ፡ ገዙ ። በዳርዮስ ፡ ጀኛ ፡ ዘመን ፡ የፋርስ ፡ መንግሥት ፡
ሌሎችን ፡ አገሮች ፡ እንደያዘ ፡ ግሪክንም ፡ ለማስገባር ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ሞከረ ።
ዳሩ ፡ ግን ፡ ግሪኮቹ ፡ በስሙ ፡ ጥሩዎቹ ፡ የጦር ፡ አለቆቻቸው ፡ በነሚትርያድ ፡
በነቴሚስቶክል ፡ በነቴሪክል ፡ በነሌዎኒዳ ፡ እየተመሩ ፡ በማራቶን ፡ በላላሚስ ፡
በጥላቲዎስ ፡ ላይ ፡ ከፀየገ ፡ እስከ ፡ ፱፻፵፰ ፡ ዓመት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ እየ-
ተዋጉ ፡ ፋርሶችን ፡ መለሷቸው ።

ስለዚህ ፡ ፋርሶቹ ፡ በዚህ ፡ ግንባር ፡ ግሪኮቹን ፡ ለማስገባር ፡ በሚጣጣሩ-
በት ፡ ጊዜ ፡ በግብፅ ፡ ግዛታቸው ፡ ላይ ፡ ግዛታቸውንና ፡ ተቆጣጣሪነታቸውን ፡
በላላሉ ፡ ግብፃዎቹ ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ አጋጠማቸው ። ከመካከላቸው ፡ ኢዮሮስ ፡ የሚ-
ባለውን ፡ የፕሶሜቲክን ፡ ልጅ ፡ መሪ ፡ አድርገው ፡ ጀኛ ፡ በፋርሱ ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡
ላይ ፡ ተነሡ ። በግብፅ ፡ የሚገኙ ፡ ግሪኮችም ፡ ፋርስ ፡ የአገራቸው ፡ ባላጋራ ፡